

**ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО
НАУКОВА БІБЛОТЕКА ІМЕНІ МИХАЙЛА МАКСИМОВИЧА**

**БІОБІБЛОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК
СЕРІЯ: БІБЛОГРАФІЯ ВЧЕНИХ УКРАЇНИ**

ВИПУСК 32

**Пахаренко
Василь
Іванович**

ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО
НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ІМЕНІ МИХАЙЛА МАКСИМОВИЧА

*Серія: Бібліографія вчених
Черкаського національного університету
імени Богдана Хмельницького*

Випуск 32

**Пахаренко
Василь
Іванович**

Біобібліографічний покажчик

Черкаси
2024

УДК 016:929:80](477.46)

П21

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Черкаського національного університету імени Богдана Хмельницького
(протокол № 2 від 24 жовтня 2024 р.)*

Рецензенти: доктор філології, професор Черкаського національного університету імени Богдана Хмельницького **О. С. Киченко**

письменник, доктор філології, професор Центральноукраїнського державного університету імени Володимира Винниченка, академік АН вищої школи України **Г. Д. Клочек**

Науковий

редактор: директор наукової бібліотеки імени Михайла Максимовича Черкаського національного університету імени Богдана Хмельницького, канд. іст. наук, доцент **Г. М. Голиш**

П21 **Пахаренко Василь Іванович** : біобібліогр. покажч. / уклад. Н. В. Демченко ; авт. вступ. сл. В. Т. Поліщук. – Черкаси : Інтроліга TOP , 2024. – 104 с. (Серія: Бібліографія вчених Черкаського національного університету імени Богдана Хмельницького. Вип. 32).

ISBN 978-617-7787-92-0

У біобібліографічному покажчику із серії «Бібліографія вчених Черкаського національного університету імени Богдана Хмельницького» подано біографію, перелік наукових праць та інформацію про діяльність відомого українського науковця й педагога, доктора філологічних наук, професора катедри української літератури та компаративістики Черкаського національного університету імени Богдана Хмельницького Василя Івановича Пахаренка.

Видання адресоване науковцям, викладачам, студентам, фахівцям у галузі філології, а також всім, кого цікавлять відомі персоналії сучасної філологічної науки та освіти.

УДК 016:929:80](477.46)

© Пахаренко В. І., 2024

© вступне слово, Поліщук В. Т., 2024

© укладання, Демченко Н. В., 2024

ISBN 978-617-7787-92-0

Віг укладача

Біобібліографічний покажчик «Пахаренко Василь Іванович» виходить у серії «Бібліографія вчених Черкаського національного університету імени Богдана Хмельницького» з нагоди 60-річчя від дня народження науковця. Видання відображає творчий доробок ювіляра в науково-дослідній, науково-педагогічній та громадсько-політичній діяльності.

Матеріал покажчика групується у таких структурних частинах:

- Учений, поет, громадянин.
- Основні віхи життя та діяльності.
- Премії.
- Нагороди.
- Вибрані судження про творчість В. І. Пахаренка.
- Основні навчальні курси викладання.
- Автореферати дисертацій.
- Рукописи дисертацій.
- Хронологічний покажчик друкованих праць.
- Наукове керівництво, літературне консультування, рецензування та редагування.
- Вибрані матеріали про В. І. Пахаренка.
- Список умовних скорочень.
- Іменний покажчик.
- Анотація.
- Annotation.

Застосовано хронологічний принцип подачі бібліографічної інформації. У межах окремого року матеріали розміщені в алфавітному порядку. Бібліографічний опис та скорочення слів здійснено у відповідності з чинними Державними стандартами України: ДСТУ ГОСТ 7.1 : 2006 «Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання. Система стандартів

з інформації, бібліотечної та видавничої справи», ДСТУ 3582–97 «Інформація і документація. Скорочення слів в українській мові у бібліографічному описі. Загальні вимоги та правила». Бібліографічну інформацію про окремі видання за авторством В. І. Пахаренка (монографії, підручники, навчальні посібники), анотовано і виділено жирним шрифтом та курсивом.

Видання не претендує на вичерпну повноту. При його створенні використано фонди наукової бібліотеки імени Михайла Максимовича Черкаського національного університету імени Богдана Хмельницького, Черкаської обласної наукової бібліотеки ім. Тараса Шевченка, Черкаської обласної бібліотеки для юнацтва ім. Василя Симоненка та інших книгозбірень. Окрема подяка за матеріали біобібліографічного нарису «Вчений. Письменник. Патріот. Василь Пахаренко» авторці-укладачці Надії Філахтовій.

Висловлюємо вдячність Василеві Івановичу за надання списку праць та необхідної інформації для укладання покажчика. Сподіваємося, що це видання стане корисним науковцям, викладачам, студентам, фахівцям у галузі філології, а також всім, кого цікавлять відомі персоналії сучасної філологічної науки та освіти.

Учений, поет, громадянин

Утім, зазначені в заголовку іпостасі цього достойника можна міняти місцями залежно від того, про що, власне, мовиться в той чи інший момент. Більше того, вказані іпостасі Василя Пахаренка можна й розширювати, адже батьки і Всевишній щедро наділили його талантами і здібностями. Тут одразу слід наголосити: до чести Василя Івановича, що всі згадані і не згадані таланти він не змарнував, а реалізував. І продовжує це робити...

Відносно недавно (здається, що недавно!..) я писав про Пахаренка, що він молодий і вельми перспективний чоловік: і в сенсі біографічному, і в сенсі науково-творчому. А це от уже пишу слово до поважного ювілею вченого й митця. Банально казати, але Час таки стрімко й невблаганно летить... Спробую наївно заперечити його лет і в цьому конкретному вияві продовжувати казати, що Василь Пахаренко, хай трохи й відносно, але ще молодий і перспективний (доктор, професор, лавреат, трибун...)...

Що ще хочу про нього сказати? Василь Пахаренко вже давно знаний у наукових, освітянських, суспільно-політичних, літературних колах як неординарна особистість, ерудит, принципова, послідовна й товариська людина. Він і політик (хоч у політики не рветься), і громадський діяч із цілою низкою вагомих обов'язків (як правило, неоплачуваних: «Ми добровільно взяли на себе пута...», – як писав Франко), і ще багато хто... Він – інтелігент у класичному розумінні слова, український інтелігент. Останнє уточнення принципово важливе, бо Василь Пахаренко перед усього – український патріот, глибокодумний, усвідомлений, переконаний і такий, що переконує й інших. Бо вміє переконати. А ще – він критичний і самокритичний.

Нагромадивши стільки позитивних епітетів, не вважаю, що збився на іконописання. І певен, що в героя нарисувати викличу тими

епітетами кілька іронічно-гумористичних реплік. Та все ж пишу саме так, бо знаю Василя Пахаренка вже майже пів віку, і стежки наші життєві снуються поряд, часто перетинаючись. Але щоб не було зовсім елеїно, напишу і щось «критичне»: Василь Пахаренко байдужий до спорту. От! Правда, останніми роками більше ходить спортивним кроком (на роботу і з неї), звично й легко несе на плечі нелегку сумку...

У черкаських літературних колах Пахаренко був помічений ще за його школярства. Зі своєї «Слободи, що під Черкасами» (наш герой принципово не пише «Червона Слобода») він приїздив на засідання творчої студії при письменницькій спілці, пробував перо в поезії. Тому не випадковою була його поява серед студентів українського відділення філологічного факультету Черкаського педінституту. Тут Василь Пахаренко продовжив своє фахове філологічне зростання. Потім учителював у сільській школі, формувався як громадянин і патріот України. Напевне, Пахаренкові, як і ще багатьом і багатьом йому подібним, пощастило з роками громадянського змужніння, які припали на відому горбачовську перебудову, коли дух свободи поширився по всій радянській імперії, призвів до національного ренесансу багатьох республік, звісно, й України теж. На Черкащині чи не найпомітнішою провідницею демократизаційних ідей у другій половині 80-х стала газета «Молодь Черкащини» з редактором Миколою Ткаченком. Саме на сторінках «молодіжки» Василь Пахаренко надрукував свій перший «проблемний» матеріал – статтю «Колискова наша мова», в якій обстоював права української мови в Україні, проблеми її збереження й розвитку. Та стаття, опублікована, здається, у 1987-му, багатьом не сподобалася, багатьох роздратувала. Передусім компартійних чиновників. На Пахаренка стали «косо» поглядати не тільки представники «компетентних органів»... Та молодого вченого це не злякало, скоріше – гартувало. З висоти нинішнього часу можемо казати, що та Пахаренкова стаття про мову стала першою в ряду інших, наступних, якими молодий автор засвідчив бачення і вміння публічно говорити про основоположні, концептуаль-

ні проблеми суспільства, передовсім суспільства українського, у сфері духовности, культурології, ідеології.

Треба додати й те, що, як правило, осмислювані й досліджувані Пахаренком проблеми в часи, коли за них брався науковець, вважалися проблемами, м'яко кажучи, ризикованими. Звертати до їх дослідження або прямо заборонялося, або дипломатично «не рекомендувалося». А Пахаренко брався. І досліджував. Чи це були «мовні» проблеми, чи тема голодоморів в Україні ХХ століття, чи проблеми духовного поневолення в СРСР, зокрема у сфері літератури й культури. Зробимо ще одне узагальнення: теми чи проблеми, досліджувати які береться Василь Пахаренко, як правило, назавжди залишаються в колі його наукових інтересів, він до них перманентно повертається. Скажімо, своєрідним продовженням згаданої його «мовної» статті в «молодіжці» стали статті наступні, зокрема ті, в яких ідеться про український правопис. До речі, про правопис і його норми. Вже тривалий час Пахаренко послідовно і принципово, вслід за рядом інших відомих українців (Є. Сверстюк та ін.), користується питомо українським, т. зв. «скрипниківським», правописом 1928 року, розробники якого у роки сталінщини були репресовані, а сам правопис став кваліфікуватися як «націоналістичний».

Ще одною темою Пахаренкових наукових зусиль на тривалий час стала тема голодоморів в Україні. І тут він виступав відкрито якщо не першим, то одним із перших, наживши собі ще більше, м'яко кажучи, одіозних опонентів з числа блюстителів комуністичного режиму чи вічних обережників. Переді мною невелика замітка з «Молоді Черкащини» за 1989 рік (1–7 травня) під заголовком «Таємниця Пахаренка». Тут же – фото молодого інтелектуала, біля якого текст: «... Лист був анонімний і сповнений погроз. Обіцяли, що, коли настане більш сприятлива обстановка в суспільстві, Василя Пахаренка кинуть до в'язниці. Так послідовники Сталіна відгукнулись на передрук у газеті «Літературна Україна» статті з «МЧ». Уперше в Україні учитель української мови і літератури Дубіївської середньої школи Черкаського району Ва-

силь Пахаренко написав про голод 1933 року...» Справді, в його громадянському «активі» і погрози, і «тихі репресії», коли Пахаренкові всіляко перепиняли шлях до аспірантури, й інші прикрі речі. Але це, скажемо так, «джентльменський набір» справжнього українця перебудовної і постперебудовної доби. Пахаренко ніс його з честю. Він тільки активніше й цілеспрямованіше став працювати над багатьма актуальними темами, глибше досліджувати ті ж апокаліптичні голодомори 33-го, 47-го років. Результатами роботи в цій темі стали десятки статей у різних виданнях України і зарубіжжя, книжки «Слово, що здолало смерть» і, особливо, «Віті єдиного древа (Україна Східна і Західна в апокаліпсисі ХХ століття)». На багатому й різногранному історичному, архівному матеріалі, на прикладі сотень і сотень людських доль Василь Пахаренко осмислює історичну долю і шлях України в минулому столітті, проєктуючи осмислене на ближче й далі наше українське майбуття. Цілком заслужено ця подвижницька праця дослідника була увінчана літературною премією «Берег надії» імени Василя Симоненка 2006 року.

Концептуальність, оригінальність Пахаренкового науково-дослідницького мислення особливо яскраво виявилася в його шевченкознавстві. Ми тут можемо сказати, що Пахаренко, з його концептуальністю мислення, об'єктивно не міг «пройти мимо» Шевченка, Шевченкової постаті і Шевченкового слова. Можна, мабуть, сказати й так, що Шевченкова доля і творчість посутньо вплинули і формували ту ж Пахаренкову концептуальність. Бо, пишучи про те чи інше, про Хвильового, Єфремова чи Симоненка (останній – ще одне «вічне» захоплення Пахаренка), дослідник майже завжди в якихось контекстах виходить на Тараса Шевченка.

Отже, Пахаренкове шевченкознавство. Так нині можна сказати, бо Василя Івановича вельми шанують найавторитетніші шевченкознавці, залучають до реалізації вагомих шевченкознавчих проєктів, написання тої ж «Шевченківської енциклопедії». Але «вступ до шевченкознавства» у Пахаренка виявився не без певної оригінальності. Принаймні, за його ж зізнаннями, на-

полеонівських планів у цій темі молодий дослідник на початку 1990-х років не мав. Але, взявшись до написання звичайної статті на шевченкознавчу тематику, так «засів» у цій ключовій сфері нашого літературознавства, що, зрештою, стаття «виросла» в солідне монографічне дослідження, яке нині широко знане і є в бібліотеках шевченкознавців України й зарубіжжя. Звісно, йдеться про «Незбагненого апостола», вже двічі виданого і свого часу відзначеного Дипломом президії НАН України для молодих учених. Дещо парадоксально звучить, але цю свою знану працю Василь Пахаренко писав нібито на «аматорських кресах». Він був в аспірантурі Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, писав кандидатську дисертацію зовсім не шевченківської тематики (пізніше вона стане книгою «Поєдинок з Левіяфаном: Міт і псевдоміт в українській літературі 20-років»), яку, до речі, успішно захистив, а паралельно поставав «Незбагнений апостол». «Вічні» Пахаренкові шевченківські зацікавлення реалізувалися і в низці інших тематичних видань – навчальному посібникові «Шкільне шевченкознавство», працях «Тарас Шевченко», «Начерк Шевченкової етики» (всі – 2007), звичайно ж, у фундаментальній монографії «Шевченко як геній» (2013, докторська дисертація), і в цілому ряді інших досліджень, над якими працює вчений: оригінальному проєкті «Тарас Шевченко. Текст і контекст» (6 видань), численних статтях, підручниках.

Ще одне спостереження. Маючи природжений хист теоретика літератури, культуролога, Василь Пахаренко не обмежується тільки теоретизуванням, а перманентно виходить на практичну реалізацію осмислених ним тем і проблем. Природно, що їх найкраще реалізувати у шкільній чи університетській аудиторії. Те, що він улюблений викладач і лектор у студентів і вчителів, загальновідомо. Популярністю у викладачів і студентів користуються Пахаренкові книги «Художнє слово. Короткий нарис практичної поезики» (2001), «Українська поезика» (2002), «Секрети мистецтва слова» (2022). На рубежі 2010–2020-х і дотепер Василь Іванович дуже плідно працює як автор чи співавтор шкільних підручників

із української літератури (5–11 класи), шкільних хрестоматій для різних класів, блоків тестових завдань, низки методичних розробок і відповідних публікацій в освітянській періодиці. Загалом треба відзначити, що освітянський аспект роботи Василя Пахаренка вельми помітний і важливий. Його запрошують до роботи в різних міністерських комісіях і журі, він охоче консультує «малих академіків» – школярів і студентів, які пишуть різні наукові дослідження... І коли та як він усе це встигає?.. Через те, що байдужий до спорту? Можливо...

А якщо говорити без жартів, то всі успіхи Василя Пахаренка мають доволі банальне пояснення: небуденний талант і виняткова працездатність. А ще – постійне бажання самовдосконалюватись. Ще на початку 90-х років минулого століття Пахаренків ровесник і приятель, популярний нині письменник Степан Процюк писав про нашого героя: «Василь ріс на очах. Який далекий тепер від того несміливого хлопця у великих окулярах цей молодий ерудит – літературознавець, публіцист, поет і навіть (що зовсім незвично для нинішнього літературного середовища) політик. Постійна праця і – уявіть собі! – печать монашої аскези. Тільки не думайте, що Пахаренко із питущими виливає за пліт чи не закохується.

І разом з тим, який... близький він зараз до студента Черкаського педінституту десятирічної давнини. Скільки наших ровесників є вже втомленими життям 32-літніми старцями... А В. Пахаренко зберіг той же юнацький романтизм, ту ж ідеалізовану віру в Україну його мрії. У її великих мужів.

...Він завжди готовий чогось навчатися. Кожної хвилини. У нього немає ні грама пихатости, метризму. Як і тоді, коли був двадцятирічним хлопчиною-студентом... Україна і література. Література і Україна. Між ними він – українець нового типу – Василь Пахаренко».

Що ще можна до сказаного додати? А можна ж. І немало. Скажімо, про Пахаренка-поета й перекладача, який своєю збіркою «Скалки» став переможцем Міжнародного конкурсу «Гранослов», а модерною збіркою «Білий налив» – лавреатом літературно-мис-

тецької премії ім. М. Старицького. На жаль (і це можна закинути Пахаренку), він, здається, переважно занедбує цю іпостась свого таланту або ж сповна її не реалізовує.. Може, політика надто відволікає? Можливо. Бо Василь Пахаренко до політики небайдужий, хоч політиком ставати не прагнув, здається, ніколи. Між тим, його громадсько-політична діяльність вельми помітна: від знаменитого черкаського культурологічного «Заповіту» з кінця 1980-х через багато подій – до активної участі в Помаранчевій революції та в Революції Гідності (він би написав – Гідности...). А ще – він професор Черкаського національного університету, член Національної спілки письменників України, «Будівничий України» й володар численних інших нагород..

Маючи стільки талантів і здібностей, Василь Пахаренко усе ж пріоритети віддає письменству, книзі. А вже через них виходить на інші сутнісні обшири. За вірність книзі й Україні він удостое-ний міжнародної української премії імени Дмитра Нитченка.

Василь Пахаренко у свій іще молодий вік уже зробив багато. Певен, що зробить він іще більше. У Пахаренка просто інакше бути не може. З цими твердими надіями й завершую про нього своє слово.

Володимир Поліщук,
*письменник, доктор філології, професор,
завідувач катедри української літератури і компаративістики,
Черкаського національного університету
голова Черкаської обласної організації НСПУ,
заслужений працівник освіти України*

Основні віхи життя та діяльності

- **1964, 12 травня** – народився в с. Слобода Черкаського району на Черкащині в робітничо-селянській родині Івана Прокоповича Радька і Ганни Петрівни Пахаренко.
- **1981 р.** – закінчив Слобідську середню школу.
- **1981–1985 рр.** – навчався на філологічному факультеті Черкаського державного педагогічного інституту.
- **1985–1991 рр.** працював учителем української мови і літератури Дубіївської середньої школи на Черкащині.
- **1989–1991 рр.** – брав активну участь у роботі першого легального національно-патріотичного об'єднання у Черкасах – товариства «Заповіт».
- **1989 р.** – делегат від Черкащини на установчій конференції Товариства української мови (у лютому), та Першого установчого з'їзду Народного руху України (у вересні).
- **1991–1994 рр.** – навчався в аспірантурі Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка Національної академії наук України.
- **1994 р.** – під керівництвом академіка Леоніда Новиченка захистив кандидатську дисертацію на тему: «Ідейно-естетичні альтернативи концепції соціалістичного реалізму в українській літературі 1920-х років». Прийнятий до Національної спілки письменників України.
- **1994–1995 рр.** – науковий співробітник Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка Національної академії наук України.
- **1995 р.** – призначений на посаду асистента катедри української літератури Черкаського державного університету ім. Б. Хмельницького.
- **1996 р.** – призначений на посаду доцента катедри української літератури Черкаського державного університету ім. Б. Хмельницького.

- **1996 р.** – присвоєно вчене звання доцента.
- **2006 р.** – призначений на посаду професора катедри української літератури та компаративістики Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького.
- **2015 р.** – захистив докторську дисертацію на тему «Поетичний геній Тараса Шевченка: природа, своєрідність та стратегії інтерпретації» в Інституті літератури ім. Т. Г. Шевченка Національної академії наук України.
- **2019 р.** – обраний дійсним членом Наукового товариства імени Шевченка.

Премії

- **1994 р.** – лавреат Міжнародного літературного конкурсу «Гранослов» за збірку віршів «Скалки».
- **2003 р.** – лавреат міжнародної української премії ім. Дмитра Нитченка.
- **2006 р.** – лавреат літературної премії «Берег надії» ім. В. Симоненка за книги «Віті єдиного дерева. Україна Східна і Західна в апокаліпсисі ХХ ст.» та «Як він ішов. (Духовний профіль Василя Симоненка на тлі його доби)».
- **2021 р.** – лавреат всеукраїнської літературно-мистецької премії ім. Михайла Старицького за збірку поезій «Білий налив».

Нагороди

- **2005 р.** – нагрудний знак Міністерства освіти і науки України «Відмінник освіти України».
- **2006 р.** – почесна грамота Черкаської обласної державної адміністрації.
- **2011 р.** – нагрудний знак МОН України «Василь Сухомлинський».
- **2011 р.** – почесна грамота Черкаського національного університету ім. Богдана Хмельницького.
- **2011 р.** – почесна грамота Міністерства освіти і науки України.
- **2014 р.** – почесна відзнака Черкаської обласної державної адміністрації та Черкаської обласної ради «За заслуги перед Черкащиною».
- **2015 р.** – нагрудний знак «Почесна відзнака ректора».
- **2016 р.** – ювілейна медаль «25 років незалежності України».
- **2021 р.** – грамота Верховної Ради України.
- **2022 р.** – медаль Почесна відзнака Національної спілки письменників України.
- **2022 р.** – почесна грамота Черкаської обласної державної адміністрації та обласної ради «За особливі заслуги перед Черкащиною».
- **2023 р.** – почесна грамота президії федерації профспілок Черкаської області.
- **2024 р.** – медаль «За розбудову університету».
- **2024 р.** – знак Національної академії педагогічних наук України «Ушинський К. Д.» .

Вибрані судження про творчість Василя Пахаренка

«...Василь Пахаренко – це красивий виняток нашої молодії української літератури...

Василю уже сповнилося двадцять п'ять років. Можна радісно сказати, що половину свого першого ювілею він зустрів у розквіті розмаїтої, своєрідної творчості. Це гостра публіцистика, літературознавча допитливість, самобутні вірші і чудові переклади із багатьох слов'янських мов.

...А ще я достеменно знаю, що Василь Пахаренко – найвірніший охоронець світлої пам'яті свого незабутнього тезки – Василя Симоненка. Юного Пахаренка знає, шанує і любить старенька бабуся Ганнуся – рідна мати Симоненка, яка живе на Шевченковій вулиці у Черкасах».

*Микола Сом,
письменник, 1992 р., Київ*

«Читаємо – цілий світ перед нами. Шпаркий і співучий, зимний і легітний. Благословляється...

І Чигиринський шлях перед нами, що «привів Тараса до Богдана – навіки злив дві слави ув одну», й «Атланти, що небо над нами тримають, – наші могили степові», і ангели, яким «обірвали білі шати і крила обірвали», а вони все дно йдуть «за нами Примарним полум'ям свічі, Прозорими тримаючи руками Спасіння нашого ключі...»

І – здивування, підказане гірким історичним і життєвим досвідом:

*Невже, щоб заграла скрипка,
неодмінно треба розрізати
живе тіло явора?*

*Невже, щоб заговорила душа,
неодмінно треба торкатися до неї
різцем болю?*

У відповідь – причаєне мовчання... Роздуми й мовчання.

Перетинаєш меридіани його (поетової) планети болю, витвореної з поетичних щемливих рядків і подвижницьких досліджень про лихомор та сміливих аналітичних вислідів про духовний всесвіт Шевченка, переймаєшся нередагованими вітрами, що тебе хитають, допікають, голублять, – то й половиє світ, простеляє перед тобою всю свою широчінь і глибинність, вирізьблює сутність свою в мікро- і макромоделях... Розсувається завіса – дивимося світ...

А то «велике щастя – бачити своє щастя». Хоч воно й після пекучої зими. А все ж – піснею зачаровує всіх, бо автор дарує її лише одній – Україні».

*Дмитро Чередниченко,
письменник, 1994 р., Київ*

«Коли думаю про Василя Пахаренка, ніяк не можу позбутися нав'язливого зіставлення із другим Василем – Симоненком. Вони не могли бути знайомі особисто. Різні часи. Але – повірте моїй Idee fixe – вони живуть під світлом єдиної зірки... Мабуть, не випадково Пахаренко був одним із перших серйозних і чесних дослідників творчості свого попередника. Та й про його матір не забував ніколи...

Він завжди готовий чогось навчитися. Кожної хвилини. У нього немає ні грама пихатости, метризму. Як і тоді, коли був двадцятирічним хлопчиною – студентом... Україна і література. Література і Україна. Між ними він українець нового типу – Василь Пахаренко».

*Степан Процюк,
письменник, 1995 р., Івано-Франківськ*

«Поява другого видання книги пана Василя Пахаренка «Незбагнений апостол» мене дуже врадувала. Всі українці повинні вітати її вихід.

Через працю пана Василя, через його глибоке розуміння душі нашого великого поета й пророка Тараса Шевченка – небо неначе прагне показати Україні свого посланця, хоче виправити злостиві перекручення та хибні поняття про цю Велику Божу людину.

Рідної Церкви у нас не було упродовж трьох століть. Була підміна Церкви царською організацією. Уже Григорій Сковорода, закінчивши духовні школи, відмовився прийняти священство й служити російським царям замість Бога. Тарас служив малим хлопчиком словесну службу Богові, а дорослим – став пророком поза церквою. Він картав усіх тих, що узурпували Божу Церкву, голосив про покарання тих, що мучили народ. Сам Тарас твердо вірив, що Бог не може бути пов'язаний зі злом, що Бог – це Бог правди і покривджених. Пан Пахаренко не пропустив нічого з того, що наш поет думав і писав про Бога.

Видана вдруге книга – це глибоко передумана правда і піднесення нашого Генія на належну Йому висоту. Думаємо, що й Бог уже досі належно оцінив свого посланця. Свідчить про це всесвітня слава нашого Тараса з Керелівки, що ввібрав у себе думи всього українського народу.

Читайте, люди, цю цінну книгу, вдумуйтеся в ідеї Шевченка, і всі дякуймо панові Василеві й молимося за його довге, плідне і щасливе життя.

Хай Бог його благословить».

*Димитрій,
Патріарх Київський і всієї України, 1999 р.*

«Теоретична визначеність, виваженість та літературознавчий досвід – основа «Художнього слова» В. Пахаренка. Усе це гармонійно поєднується з тонким відчуттям краси художнього слова,

літературною ерудицією, обізнаністю із сучасними літературно-критичними «технологіями», із новочасною світовою філософією, психологією, соціологією, культурологією. Тим то й інтелектуальний діяпазон порадирика широкий, амплітуда розмислів про літературу – дивовижна, факти й аргументи – переконливі.

Та що казати – без перебільшення, це саме той порадирик для вчителя, який спроможний перевернути в його голові застарілі знання та уявлення, зруйнувати скам'янілі та замшілі стереотипи, а в молодого покоління словесників викликати природні симпатії і стати основою їх фахового збагачення і творчости».

*Петро Білоус,
доктор філології, професор,
2001 р., Житомир*

«...багато в чому новаторською стала монографія молодого вчено-черкащанина Василя Пахаренка «Незбагнений апостол. Нарис світобачення Шевченка», відзначена Дипломом і премією Президії Національної Академії Наук України. Взнявши до свого аналітичного інструментарію наукові досягнення різних сфер (філософії, теології, етнопсихології, соціології, класичного й новітнього літературознавства тощо) і сфокусувавши їх на долі й творчости Кобзаря, В. Пахаренко фактично пропонує новий понятійний ключ до розуміння феномену Шевченка. Не позбавлена полемічності праця В. Пахаренка викликала значний інтерес і вчених-шевченкознавців, і не тільки їх».

*Володимир Поліщук,
доктор філології, професор, 2001 р., Черкаси*

«І ось роботу над підручником [«Українська література»] завершено. То який же він? Цікавий. Рідний. Особливу цінність, на нашу думку, має «Пролог», де йдеться про українську душу, адже

«знайомство з літературою будь-якого народу треба починати з вивчення його душі...»

Вміщений у книжці матеріал дає потужний імпульс для формування особистості, виховує в учнів любов до культурних надбань свого народу, змістом і навіть оформленням покликаний плекати національну еліту, адже дає можливість відчутти енергетику художнього тексту, формує національну свідомість молоді, допомагає позбутися комплексу «меншого брата», вчить бесідувати із самим собою, спонукає підлітків до роботи душі».

Ольга Месевря,

учителька, письменниця, 2003 р., Черкаси

«Це розкішний літературознавчий матеріал [«Основи теорії літератури»], який необхідний кожному учителю і має бути завжди під рукою...»

Нова книга В. Пахаренка – це ще одне слово нашої освіти. Вона вражає, дивує, примушує по-новому, глибинно осягнути мистецтво слова, вчить мислити, розвивати творчий потенціал старшокласників».

Світлана Лис,

учителька, 2005 р., Черкаси

«Василь Пахаренко – один із найсумлінніших і найталановитіших українських педагогів і культурологів. Наголошуючи на педагогічному хисті, я аж ніяк не применшую його наукового доробку. Він один із найгрунтовніших дослідників української літератури...»

Ця книга Василя Пахаренка [«Віті єдиного древа»] з розряду тих, що говорять самі за себе. Адже Василь ще раз повертається до трагічних сторінок української історії ХХ століття з голодоморами (1921, 1933 і 1947 років), з визвольним рухом УПА, з трагіч-

ними сторінками Другої світової війни, в якій українці опинилися (вкотре) по обидва боки протиборчих сторін. Особливість книги у тому, що Василь дає слово учасникам, свідкам подій. Тому ці відомі вже сьогодні події не просто вражають – вони карбують на скрижалях пам'яті національну трагедію».

*Євген Баран,
письменник, критик, 2006 р., Івано-Франківськ*

«До Черкас я повернулась в 1972 році, коли створювалась своя, черкаська, філія Спілки письменників України. Була вже членом Спілки письменників СРСР й мене запросили взяти участь в цьому значущому моменті (був необхідний кворум – десять членів спілки, а я ж своя, зі Сміли, Черкащина моя рідна земля). Й одразу пішла в дитячу обласну бібліотеку, де з допомогою бібліотекарів було створено гурток літературної шкільної творчої молоді...

Мене здивувало, що більшість гуртківців пишуть російською мовою. Після довгого пробування поза Україною я не могла уявити, що більшість шкіл – російські. Дітей, різного шкільного віку, було багато. З Сагунівки приїздила дівчинка Людмила Джулай, яка привозила величезний зошит, де ще незграбними віршами змальовувала життя свого села, всі події, що там відбувались. Гуртківці її називали «наш народний поет». Зі Слободи приїздили Василь Пахаренко й Керносенко Анатолій, вони писали українською. Вася одразу виявив себе спроможним до аналізу літературних творів, він багато читав. Бібліотека сприяла тому, щоб за нашим «круглим столом» завжди були потрібні книжки, збірки поезій. Дотепні поетки називали Васю «пан професор» й пророчили йому долю видатного літературознавця, викладача української літератури, що й здійснилось в його житті.

Він писав не тільки вірші, але й невеличкі нариси для молодіжної газети...

За довгі роки спілкування з творчою молоддю (скільки їх, початківців пройшло через гурток !) я впевнилась, що тільки той досягне успіхів, визнання, хто цілеспрямовано, систематично читає, вивчає творчий шлях великих творців, не задовольняється першим легким успіхом зі скидкою на дитячий вік, хто вдосконалює мову, прилучає себе до проблем, які хвилюють людей. Серед багатьох гурківців, таких, які навчились творити себе самі, не так вже щедро було відміряно. І як справжня достойна величина серед них – Василь Пахаренко. Ми «пегасики», гордимось ним, маємо його за приклад, бажаємо подальших успіхів у творчості, у вихованні молоді в дусі поваги й любові до рідної землі».

*Мая Фролова,
письменниця, керівниця літературно-
творчого гуртка «Пегасик» при обласній
дитячій бібліотеці, 2006 р., Черкаси*

«Яскравий ерудит, інтелектуал, інтелігент, який вражає делікатністю, толерантністю, непохитністю у своїх святих переконаннях, письменник, педагог, учений-літературознавець, еталонно точний у наукових дефініціях. Усе це – достойний лавреат симоненківської літературної премії «Берег надії» Василь Іванович Пахаренко.

Такі люди шевченківського гарту є опорою і гордістю України. Студенти не тільки пишаються своїм наставником, а й люблять його. Люблю і я цього надійного молодшого побратима по духу та заздрю його студентам, бо вчитися в такого чоловіка, це значить засвітитися на все життя добротою, людяністю, полум'яною любов'ю до України.

Молю Бога, щоб якомога більш молодих людей почули його щире, правдиве українське слово і понесли його трепетно тисячам і тисячам маленьких українців. Так переможемо!»

*Василь Захарченко,
письменник, лавреат Національної премії України
імени Тараса Шевченка, 2007 р.. Черкаси*

«Не напишу я такої книги, яку створив Василь Пахаренко із Черкас. Його «Віті єдиного древа: Україна Східна і Західна в апокаліпсисі ХХ століття» документально свідчать, що у нас історія і трагедія спільні, а не Східна чи Західна».

Євген Баран

письменник, критик, 2007 р., Івано-Франківськ

«Я під враженням від Вашої книжки «Шевченко як геній». Ви знайшли ту точку (вона означена в назві), де сфокусувалася вся проблематика шевченкознавства. Скільки вже написано й сказано про Шевченка, здавалося б, уже нічого нового не сягнеш, і «новаторські концепції» не дуже допомагають... – а Ви обійшлися без усього цього і пішли в серцевину Шевченка-творця. Хоч на поверховий погляд здається, ніби мова ведеться навколо Шевченка: не так Шевченкові тексти, як те, що вони резонують. Але саме так Ви знаходите Шевченка в мученні світової думки...».

Іван Дзюба,

академік НАН України, 2014 р., Київ

«Студія Василя Пахаренка справляє враження солідної, добре розбудованої та всебічно обґрунтованої. Автор транспонував категорію геніяльності в різних ідеологічних та етико-естетичних площинах, що наочно ілюструє багатозначність впливу художнього слова на свідомість суспільства. З одного боку, Василь Пахаренко вчиняє своєрідну ревізію дотеперішніх уявлень про Шевченка, підсумовує історію інтерпретаційних моделей, вироблених за тривалий період від видання «Кобзаря» 1840 року до початку ХХІ століття. З іншого боку, дослідник слушно розмірковує про природу геніяльності поета, озброюючись ідеями західних та вітчизняних учених та поєд-

нуючи окремі факти в ланцюжки взаємопов'язань. У результаті накладання цих двох підходів вийшла цікава та неординарна дослідницька праця...».

*Ярослав Поліщук,
доктор філології, професор, 2013 р., Познань*

«Винесена в назву монографії [«Шевченко як геній. Природа, своєрідність і стратегії інтерпретації геніяльності поета»] проблема опрацьована ґрунтовно й різнобічно – фактично, маємо перше таке справді наукове дослідження Шевченкової геніяльності, хоча публікації зі спробами розгадати її коди й особливості з'являлися й раніше. Не може, щоправда, не впадати в око, що проблема геніяльності як така й конкретних митців зокрема привертала увага європейських дослідників переважно у ХІХ – на початку ХХ ст., часто була пов'язана з ірраціоналізмом та містикою як супровідною аурую «геніезнавства», проте внаслідок того, що в українській гуманітарній науці тих часів не з'явилося «класичних» праць на тему геніяльності наших письменників, виникла потреба щойно тепер заповнити цю лакуну.

Щодо багатьох позитивів роботи В. Пахаренка відзначу кілька, як на мене, вельми істотних, які демонструють її зв'язок з оновленим шевченкознавством і становлять дальший його розвиток. Це насамперед прийняття-продовження як перспективної та продуктивної ідеї про Шевченкову мітотворчість як конструктивну, життєствердну, націєтворчу силу. Це також підхоплення на свій кшталт роздумів про маскулінний, фемінний та андрогінний психотипи у Шевченковій творчості, різні гендерні настанови в ній: «у прозі – патріярхатні, в поезії – андрогінні». Це й недвозначне визнання дуалізму між українською поезією та «лояльною (але зовсім не вірнопідданською) російськомовною прозою», себто повістями Шевченка, роздвоєння його на безкомпромісного генія-нонконформіста, з одного боку, та «малоросійського інте-

лігента-просвітника, який поєднує місцевий патріотизм із добровільним залученням в імперське середовище» – з другого. Це застосування персоналістичного підходу до з'ясування Шевченкової геніяльності та усвідомлення наскрізного екзистенційного дискурсу в Шевченковій поезії. Свій аналітичний внесок зробив В. Пахаренко і в осмислення релігійно-філософських злетів поетичної думки Шевченка, зокрема його уваги до проблеми сотеріології, вкрай рідко порушеної в українському літературознавстві... Назагал, неважко помітити, що В. Пахаренко продовжує, хоча й досить своєрідно, насамперед ту лінію в розвитку сучасного шевченкознавства, яка бере початок від новаторських праць Г. Грабовича і Л. Плюща...».

Євген Нахлік,

академік НАН України, 2014 р., Львів

«...Монографія Василя Пахаренка [«Шевченко як геній. Природа, своєрідність і стратегії інтерпретації геніяльності поета»] є лише найбільш масштабним, підсумковим, і, сподіваємось, не останнім узагальненням його дотеперішньої шевченкології. Тема дослідження вкрай актуальна та важлива, оскільки об'єктивно інтерпретувати творчу персоналію та художній універсум Кобзаря просто неможливо без ідентифікування його як генія, домінантна націотворчість якого не перекреслює, а зумовлює різні універсальні виміри. Але монографічних студій цього питання явно бракувало. Можливо, ще й через це Т. Шевченко так часто ставав у постколоніальний період об'єктом мало аргументованих спекуляцій з боку різних типів культурно-імперіалістичного, українофобського мислення.

Автор, як досвідчений дослідник, вельми кваліфіковано підійшов до вивчення «художнього світу Т. Шевченка як вияву геніяльної творчості», запропонував власну панмітичну експлікацію «авторської самосвідомості Т. Шевченка та інших геніїв», рекон-

струював «аналітичну логіку провідних дослідницьких стратегій у сучасному шевченкознавстві», обґрунтував висновок «про оптимальну співвіднесеність персоналістичної системи світоглядних координат із творчим мисленням Т. Шевченка»...».

Петро Іванишин,

доктор філології, професор, 2014 р., Дрогобич

«Взявшись досліджувати тему природи геніяльності Тараса Шевченка [«Шевченко як геній. Природа, своєрідність і стратегії інтерпретації геніяльності поета»], Василь Пахаренко пішов на серйозний ризик, бо, наскільки пам'ятаю, за цю тему досі ніхто й не подумав братися. І це стосується не лише постаті Тараса Григоровича, а й усіх нам відомих світових геніїв. Щось не зустрічалися мені широкомасштабні дослідження про природу геніяльності Шекспіра, чи Сервантеса, чи Міцкевича...

То чи ж виправданим є цей ризик? Мабуть, таки виправданим! Василь Пахаренко зробив перше цілісне дослідження цієї суперважливої проблеми.

Важливої тому, що у пізнанні природи таланту митця криються основні ключі до розуміння його творчості. Бо талант, якщо братися до проблеми з позицій системного підходу, до речі найбільш продуктивної на даний час методологічної доктрини, є головним системоутворюючим чинником усієї творчості митця. І якщо з'являться активні опоненти, яким щось не буде подобатися у цьому дослідженні, то з цим можна лише привітати автора – нарешті у нашому шевченкознавстві, де зараз тихий застій, який навіть не сколихнувся у рік 200-літнього ювілею, щось заворушиться. І почнуться, дай Боже, дискусії, завдяки яким з'являться альтернативні точки зору, – а це означатиме оживлення шевченкознавчого наукового дискурсу, оживлення, без якого неможливий науковий прогрес...».

Григорій Ключек,

доктор філології, професор, 2014 р., Кропивницький

«Ці вірші з «Білого наливу» мене дещо спантеличили. Не думалося, що такий сурйозний науковий Муж ще не забув про свої юнацькі порухи і мрії, обрамлені в досвід і мудрість осмислення. Жартую, звичайно, бо тільки внутрішнє горіння і внутрішня відповідальність Слова і до Слова змогли витворити феномен Пахаренка.

Василеві верлібри близькі до афористичного письма і до притчевої основи. Можна казати про вплив східної поетичної традиції (старі китайці та японці) і чіпатися навіть суфістів. Але все набагато простіше і складніше водночас – це той простір слъози-любови, яка ніколи, на щастя, не полишала Василя».

*Євген Баран,
письменник, критик, 2019 р., Івано-Франківськ*

«Придбав двомовну збірку поезій «Білий налив» Василя Пахаренка і от смакую сьогодні зранку! Як же мені відгукуються, пане Василю, ваші слова! Скільки тепла, світла й гармонії в рядках, як багато сенсів між рядками! Дякую за повну чашку цілющої духовної води! Напився, мов з глиняного посуду в бабусі влітку з криниці».

*Олександр Козинець,
письменник, 2024 р., Київ*

«Гортаю сторінки книги Василя Івановича Пахаренка «Секрети мистецтва слова», книги, у якій, за словами автора, «найновіший і найповніший варіант моїх розмислів про найдивніше після любови диво – мистецтво, літературу».

Цей посібник, мов ключ до захованих скарбів, розкриває таємниці слова і літератури, запалюючи в серці вогонь надхнення. У праці вінком переплелися теорія та практика, думки про твори минулого й про сучасні, абстрактне зі зрозумілим і доступним,

тонкі спостереження із глибинним аналізом, що розширює у читачів-філологів горизонти розуміння літератури.

Працюючи з підручниками Василя Івановича, переконалася: він вчить не просто читати, а й відчувати, не лише аналізувати, а й переживати кожне слово як частину великого мистецтва, що робить підручники безцінним інструментом у нашій педагогічній діяльності. Такою є й книга «Секрети мистецтва слова». Читаю її, смакуючи кожною сторінкою, думкою.

Стаж роботи у мене ой який великий! Але дозволити собі іти на урок літератури без підготовки не могла. Якщо траплялися непереливки, заміняла урок літератури мовою. Література – це найважчий для вчителя (маю на увазі підготовку до уроку) предмет у школі. Не користувалася й не користуюся торішніми конспектами. Чому? Бо кожен раз прочитую твір по-новому, перечитую новинки літературного аналізу, критики, вношу корективи у розкриття теми учням. Читаю Вашу роботу. І пишу Вам, бо переповнюють емоції. Розплакалася, читаючи ознаки неоромантизму й проблематику в «Лісовій пісні»! Так просто сказати про складне! І в цьому полягає талант науковця: сказати так, щоб тебе почули й зрозуміли! Ваша книга – і справді скарб! От і користуйся тепер старим конспектом! Не зможу просто! І за це ще раз Вам дякую!».

Ольга Криворотенко,

заслужена учителька України, 2024 р., Січеславщина

Основні навчальні курси викладання

1. Вступ до літературознавства.
2. Теорія літератури.
3. Аналіз художнього твору.
4. Шевченкознавство.
5. Екзистенційні тенденції в українській літературі.

Автореферати дисертацій

1. Пахаренко В. Ідейно-естетичні альтернативи концепції соціалістичного реалізму в українській літературі 20-х років (на матеріялі сільської тематики) : автореф. дис... канд. філол. наук : 10.01.02 / Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка. – Київ, 1994. – 21 с.
2. Пахаренко В. І. Поетичний геній Тараса Шевченка: природа, своєрідність та стратегії інтерпретації : автореф. дис. ... д-ра філол. наук : 10.01.01 / В. І. Пахаренко ; Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка. – Київ, 2015. – 20 с.

Рукописи дисертацій

1. Пахаренко В. І. Художні альтернативи концепції соціалістичного реалізму в українській літературі 20-х років (на матеріялі сільської теми) : дис... канд. філол. наук :10.01.02 / В. І. Пахаренко ; НАН України, Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка. – Київ, 1994. – 232 л.
2. Пахаренко В. І. Поетичний геній Тараса Шевченка: природа, своєрідність та стратегії інтерпретації : дис. ... д-ра філол. наук : 10.01.01 / В. І. Пахаренко. – Київ, 2015. – 400 с.

Хронологічний покажчик друкованих праць

1984

1. Передрій Г. Р. Як ми говоримо / Г. Р. Передрій, В. І. Пахаренко // Молодь Черкащини. – 1984. – 22 берез.
2. «Троїсті музики» // Молодь Черкащини. – 1984. – 19 лип. – С. 3. – Рец. на кн.: Дробний І. Троїсті музики : поезії / І. Дробний. – Київ : Рад. письменник, 1983. – 101 с.

1985

3. Крізь призму пейзажистики // Молодь Черкащини. – 1985. – 3 жовт. – С. 3. – Рец. на кн.: Моргун Ф. Зимові яблука : поезії / Ф. Моргун. – Дніпропетровськ : Промінь, 1985. – 47 с.

1986

4. Чигиринський шлях // Вітрила'86. Поезія. Проза. Творча майстерня. – Київ, 1986. – С 34.

1987

5. Колискова наша мова // Молодь Черкащини. – 1987. – 24 жовт. – С. 2; 31 жовт. – С. 3.

1988

6. Голодний 33-й // Молодь Черкащини. – 1988. – № 30 (18–24 лип.). – С. 6–7.
7. Голод // Літературна Україна. – 1988. – 10 лист.
8. Сумнів // Молодь Черкащини. – 1988. – 27 лют. – С. 3.

1989

9. Геноцид // Жовтень. – 1989. – № 1. – С. 76–80; № 2. – С. 86–90.
10. Голодний 33-ій // Сучасність. – 1989. – Ч. 6. – С. 107–115.
11. Дуб у Холодному Яру // Черкаська правда. – 1989. – 22 черв. – С. 4.
12. Зостанеться у красі і добрі // Черкаська правда. – 1989. – 10 жовт. – С. 3.
13. Подорож по Литві // Молоді черкаські поети'89. – Черкаси, 1989. – С. 31–33.

1990

14. Притча про лакеїв // Черкаські поети'90 : поетичний альманах. – Черкаси, 1990. – С. 24–27.
15. Слово зорі // Черкаська правда. – 1990. – 7 січ. – С. 5.
16. Українці, яких ми не знаємо // Молодь Черкащини. – 1990. – 19–25 листоп. – С. 4.
17. «...Я птах...» // Молодь Черкащини. – 1990. – 22–28 жовт. – Дніпріани. – С. 5.

1991

18. Віті єдиного древа. Мости єднання між Україною Східною і Західною у 1-й половині ХХ віку // Дзвін. – 1991. – № 12. – С. 81–91.
19. Гарячий попіл // Березіль. – 1991. – № 10. – С. 135–149.
20. Голодомор 1932–1933 рр. у Наддніпрянщині і Західна Україна // V Всеукраїнська конференція з історичного краєзнавства : тези доповідей. – Київ, 1991. – [Б. с.].
21. Незгасне сяєво зорі : літ-муз. композиція за творч. В. Симоненка // Українська мова і література в школі. – 1991. – № 7. – С. 64–68.
22. Побратимство // Літературна Україна. – 1991. – 1 травня. – С. 1, 5.

23. Слово, що здолало смерть (Український фольклор про голод 1933 року) // Народна творчість та етнографія. – 1991. – № 6. – С. 51–54.
24. «Щорік, щоднини, щохвилини...» // Толока. – Черкаси, 1991. – С. 105–108.
25. Третій людомор // Літературна Україна. – 1991. – 17 жовтня. – С. 1, 6.
26. Т. Шевченко і художній світ В. Симоненка // Тарас Шевченко і загальнолюдські ідеали : тези доповідей та повідомлень на обласній науково-практичній конференції. – Черкаси, 1991. С. 16–18.
27. Урбаністичні мотиви у ліриці Павла Филиповича // П. Филипович і неокласики в історії української літератури 20–30-х років : тези доповідей і повідомлень на міжвузівській науковій конференції. – Черкаси, 1991. – С. 14–16.

1992

28. Віті єдиного древа. Мости єднання між Україною Східною і Західною у 1-й половині ХХ віку // Дзвін. – 1992. – № 1–2. – С. 118–129.
29. «Долетить на Дніпро луна...» (Про Н. Лівницьку-Холодну) // Молодь Черкащини. – 1992. – 19–25 квіт. – С. 2.
30. Дорога до рідного краю (Роздуми над сторінками поеми В. Симоненка «Казка про Дурила») // Українська мова і література в школі. – 1992. – № 2. – С. 58–63.
31. Живий Симоненко // Молодь Черкащини. – 1992. – 5 груд. – С. 2.
32. «З нас витікає Україна...» // Українська мова і література в школі. – 1992. – № 1. – С. 92–93.
33. Правда // Черкаси. – 1992. – 25 груд. – С. 4.

1993

34. Атланти // Холодний Яр. – 1993. – № 1. – С. 37–38.
35. В Україні вдруге і назавжди // Слово і час. – 1993. – № 5. – С. 71–74.

36. «Для того, щоб людина...» // Боян. Поезія'93. – Київ, 1993. – С. 145–147.
37. Drang nach westen // Україна. – 1993. – № 21. – С. 22–25.
38. Духовний камертон Василя Симоненка // Слово і час. – 1993. – № 2. – С. 3–7.
39. Маловідомі публікації фольклору, спрямовані проти режиму тоталітаризму // Народна творчість та етнографія. – 1993. – Ч. 1. – С. 70–71.
40. Народ супроти більшовизму // Українська мова і література в школі. – 1993. – Ч. 5–6. – С. 31–35.
41. Національна ідея у творчості Т. Шевченка // Україна та її історія у творчості Т. Шевченка : тези обласної науково-практичної конференції, присвяченої 179-й річниці з дня народження Т. Г. Шевченка. – Черкаси, 1993. – [Б. с.].
42. Неприйняте посланіє (Штрихи до осмислення поеми Т. Г. Шевченка «І мертвим і живим...») // Жива вода. – 1993. – Ч. 3. – [Б. с.].
43. Основні ідейно-естетичні концепції в українській літературі 20-х років // Українське національно-духовне відродження 20-х років : тези обл. наук.-практ. конф. – Черкаси, 1993. – С. 11–15.
44. «Сім вогнених літер» // Жива вода. – 1993. – Ч. 10. – [Б. с.].
45. Суботівські скарби // Літопис червоної калини. – 1993. – Ч. 1–2. – С. 7.

1994

46. «Долетить на Дніпро луна» : післямова // Наталя Лівницька-Холодна. Вогонь і попіл. – Черкаси, 1994. – 24–31.
47. Критичний погляд на критичний реалізм (засадничі тези) // Міф. Фольклор. Література. – Черкаси, 1994. – С. 37–58.
48. Міт і псевдоміт як механізм еволюції людської духовності // Міф. Фольклор. Література. – Черкаси, 1994. – С. 7–12.
49. Над берегами вічної ріки. Урок-диспут за повістю М. Коцюбинського «Тіні забутих предків» // Дивослово. – 1994. – Ч. 7. – С. 46–48.

50. Незбагнений апостол. Нарис світобачення Шевченка. – Черкаси : Сіяч, 1994. – 196 с.

Перше видання нарису. Книжка присвячена аналізу ві своєрідності художнього світобачення Т. Шевченка. У ній простежено народні та біблійні джерела Шевченкової духовності, мітологічний (діалектично-символічний, амбівалентно-трансформаційний) механізм творчого мислення, ключові філософсько-етичні ідеї митця. На думку дослідника, творчість Т. Шевченка досі залишається для багатьох читачів незбагненою (з певних причин не пізнаною наразі, хоча й засадничо відкритою для сприймання).

51. Природа соцреалізму // Літературний Львів. – 1994. – Ч. 15–16. – [Б. с.].

52. Світосприймання Г. Сковороди як вияв української душі // Сковорода Г. С. – письменник, філософ, педагог : тези міжвузівської наукової конференції пам'яті Г. С. Сковороди, проведені з нагоди 200-річчя від часу його смерті, [Черкаси, 9 листопада 1994 р.] / Черкаський держ. пед. ін-т управління освіти, Черкаський держ. пед. ін-т. – Черкаси, 1994. – С. 19–22.

53. Скалки : поезії / передмова Д. Чередниченка. – Київ : Укр. письменник, 1994. – 96 с. – Міжнародний конкурс «Гранослов».

Вірші, вміщені у збірці, відтворюють цілий світ, широкій і співучий, зимний і легітний. Загалом, це книга про пошуки і віднайдення щастя, про сенс життя, про радість світопізнання.

54. Соціалізм як псевдоміт // Розбудова держави. – 1991. – Ч. 2. – [Б. с.].

55. «У людській підведусь поставі» (Олександр Де) // Жива вода. – 1994. – Ч. 10. – С. 6.

56. Шевченківська телурична символіка у творчості М. Хвильового // Тези доповідей і сповіщень міжвузівської науково-практичної конференції «Сучасне прочитання творчості Т. Шевченка у школі». – Черкаси, 1994. – [Б. с.].

57. Янгол чи дракон? Проблема землі в українській класичній літературі // Перевал. – 1994. – Ч. 1. – С.135–142.

1995

58. Дотик до слова // Місто. – 1995. – 7 лип. – С. 8. – Рец. на кн.: Руднев С. Шалена повинь : вірші. – Черкаси : Сіяч, 1994. – 24 с.
59. «За що ми любимо Богдана...» (Б. Хмельницький очима Т. Шевченка) // Матеріали міжвузівської науково-практичної конференції «Б. Хмельницький і Хмельниччина у фольклорі й художній літературі». – Черкаси. – 1995. – С. 5–9.
60. Збірка Т. Осьмачки «Клекіт» у духовному контексті її доби // Творчість і доля Т. С. Осьмачки в контексті українського письменства ХХ століття. – Черкаси, 1995. – С. 19–23.
61. «Нема на світі України» // Тарасові джерела. – 1995. – № 12. – С. 7.
62. Початки постмодернізму в українській підрадянській літературі 1920-х років // Звездолики Гилеї : тези доповідей Міжнародної наукової конференції по авангарду. – Херсон, 1995. – С. 43–45.
63. Ушанування лицаря духу (А. Химка (А. І. Хименка), письменника, політ'язня, уродженця Черкащини) // Черкаси. – 1995. – 18 серп. – С. 3.
64. Шевченко очима нащадків // Холодний Яр. – 1995. – № 2. – С. 3–5.

1996

65. Витоки і суть свободи // Українська література і цензура : матеріали Всеукр. наук. конф. – Черкаси, 1996. – С. 3–5.
66. Вхідження до храму. Про поетичний світ М. Щербака. – Холодний Яр. – Черкаси, 1996. – Ч. 5. – С. 64–67.
67. Дві голови одного дракона (Радянський соцреалізм і фашистська «залізна романтика») // Українська література в контексті світової. – Черкаси, 1996. – С. 84–90.
68. «Лиш храм збудуй, а люди в нього прийдуть...» : інтерв'ю / розмову провела Л. Титаренко // Голос України. – 1996. – 23 березня. – С. 10.

69. Озірний козак (Кілька думок про дебютну збірку віршів О. Озірного «Проща») // Холодний Яр. – 1996. – № 5. – С. 68–72.
70. Психологічна функція символу та небезпека асимволізації // Знак. Символ. Образ. – Черкаси, 1996. – Вип. 1. – С. 5–6.
71. Самобутність української літератури // Педагогічний вісник. – 1996. – № 4. – С. 24–25.
72. Суботівські скарби // Українська народна енциклопедія. – Львів, 1996. – С. 328–329.
73. Суспільна і естетична цінність публіцистики С. Єфремова // Матеріали Всеукраїнських Єфремовських читань. – Черкаси, 1996. – С. 35–41.
74. Суть та еволюція ідеології М. Хвильового // Розбудова держави. – 1996. – Ч. 7. – С. 44–48.
75. «У людській підведусь поставі...» // Холодний Яр. – Черкаси, 1996. – № 4. – С. 58–59.
76. Філософські підоснови та структура модерністського світосприймання // Творчість М. Гумільова в контексті культури срібного віку. – Дрогобич, 1996. – С. 8–10.

1997

77. «Вавилонські потрясіння» як сходинки культури // Знак. Символ. Образ. – Черкаси, 1997. – Вип. 2. – С. 4.
78. Відкриваймо таїну краси // Українська мова та література. – 1997. – № 29–32. – С. 1–3.
79. «За що ми любимо Богдана...» (Богдан Хмельницький очима Тараса Шевченка) // Українська мова та література. – 1997. – № 8. – С. 3.
80. Золота ноша : передмова // Makeєв В. Друзья / В. Makeєв, І. Забудський. – Черкаси, 1997. – С. 2.
81. Кресало сумніву // Холодний Яр. – 1997. – № 7. – С. 27–28.
82. Лицар слова (Сергій Єфремов – публіцист) // Холодний Яр. – 1997. – № 6. – С. 47–50.

83. «Лиш храм збудуй, а люди в ньому будуть...» : інтерв'ю / розмову вела Л. Титаренко // Тарасові джерела. – 1997. – № 3. – С. 2.
84. **Нарис української поетики (До нових підходів у вивченні літератури).** – Київ : Шк. світ, 1997. – 79 с. – Додаток до газети «Українська мова та література».
- Автор подає характеристику перебігу літературного процесу. Розкриває основні мистецтвознавчі поняття: мистецтво, образ, література, слово. Значну увагу приділено характеристиці основних мистецьких напрямів та їх виявам в українській літературі.*
85. Т. Шевченко і сучасна Україна // Духовна спадщина Черкаського краю : хрестоматія з історії культури Черкащини. – Черкаси, 1997. – С. 168–169.
86. «Час – найлютіший кат...» // Самоцвіти. – Київ, 1996. – С. 59–60.
87. Червоний аркан (Система духовного поневолення в УРСР 20–30-х рр.) // Тарасові джерела. – 1997. – № 5. – С. 3, 6.
88. Феномен свободи // Розбудова держави. – 1997. – № 3. – С. 29–35.
89. Ходіння по лезу: гра у постмодерні // Світовид. – 1997. – № 1. – С. 122–124.

1998

90. Дар свободи // Прообраз : літературно-мистецький альманах. – Івано-Франківськ, 1998. – Вип. 1. – С. 114–123.
91. Дві голови одного дракона (Радянський соцреалізм і фашистська «залізна романтика») // Українська література в контексті світової: теоретичний, історичний і методичний аспекти : матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф., 24–25 верес. 1998 р. / М-во освіти і науки України, Ін-т педагогіки АПН України, Черкаський держ. ун-т ім. Б. Хмельницького ; редкол.: Н. Й. Волошина, С. А. Жаботинська, А. В. Градовський (відп. за вип.) [та ін.]. – Черкаси, 1998. – С. 84–90.

92. Киченко О. Мітичні та номінативні доміанти у зміні культурних епох / О. С. Киченко, В. І. Пахаренко // Вісник Черкаського університету. Серія Філологічні науки. – 1998. – Вип. 7. – С. 114–117.
93. Містерія світопізнання : передмова // Забудский И. Постижение : поэзии. – Черкасы, 1998. – С. 5–8.
94. «Ну що б, здавалося, слова...» (Правописні змагання як дзеркало самовизначень сьогочасних українців) // Українська мова та література. – 1998. – № 9. – С. 3–5.
95. Походження мистецтва // Слово і час. – 1998. – № 2. – С. 27–30.
96. Червоний терор у культурі: як це починалося // Українська мова та література. – 1998. – № 2. – С. 1–3.
97. Шлях предків // Пегасик : альманах дитячого літературно-творчого гуртка. – Черкаси, 1998. – Вип. 1. – С. 48–51.

1999

98. Аналіз художнього твору // Українська мова та література. – 1999. – № 3. – С. 28–30.
99. Варіації талантів (Літературний гурт «Варіації» студентів Черкаського університету) // Літературний гурт «Варіації» : поезії, проза. – Черкаси, 1999. – С. 3.
100. [Виступ за «круглим столом» редакції] // Українська мова і література в школах України. – 1999. – № 1. – С. 10–13.
101. «Віті єдиного древа» (Україна Східна і Західна в апокаліпсисі ХХ ст.) // Нова Доба. – 1999. – 28 вересня. – С. 3–6.
102. Киченко О. Міфічні й номінативні доміанти у зміні культурних епох / О. Киченко, В. Пахаренко // Слово і час. – 1999. – № 11. – С. 21–23.
103. Киченко О. С. Таїнство уформлення (закономірності художньої еволюції від фольклору до літератури) / О. С. Киченко, В. І. Пахаренко // Вісник Черкаського університету. Серія Філологічні науки. – 1999. – Вип. 11. – С. 100–104.

104. Незбагнений апостол. Світобачення Шевченка : монографія. – 2-е вид., допов. – Черкаси : БРАМА-ІСУЕП, 1999. – 296 с. : іл.

У пропонованому есеї досліджено своєрідність художнього світобачення Т. Шевченка – його джерела, механізм, визначальні складники, провідні ідеї. В окремому розділі автор характеризує основні суспільні стереотипи сприймання постаті й доробку митця.

105. Незбагнений апостол : фрагмент (Творчість Т. Г. Шевченка) // Українська мова та література. – 1999. – № 8. – С. 10–11.
106. Погляд у безодню. Прочитання «Землі» О. Кобилянської // Українська мова та література. – 1999. – Ч. 1–2. – С. 3–5.
107. Поетична хвиля Шевченкового краю // Жива вода. – 1999. – Ч. 3. – С. 2.
108. Поєдинок з Левіяфаном. Міт і псевдоміт в українській літературі 20-х років // Українська мова та література. – 1999. – № 25–28. – Додаток.
109. Поєдинок з Левіяфаном. Міт і псевдоміт в українській літературі 20-х років // Українська мова та література. – 1999. – № 37. – Додаток.
110. Поєдинок з Левіяфаном. Міт і псевдоміт в українській літературі 20-х років : [монографія]. – Черкаси : Відлуння, 1999. – 192 с. : іл.

У монографії досліджено визначальні закономірності українського літературного процесу 20-х років ХХ ст.; розглянуто джерела, сутність, етапи розвитку, конкретні вияви соціреалістичної доктрини та альтернативних їй художніх тенденцій. На сторінках книжки зроблено докладний аналіз найпомітніших творів П. Тичини, М. Хвильового, М. Куліша, Г. Косинки, В. Підмогильного, Б. Антоненка-Давидовича, А. Головка та інших письменників того часу.

111. Скарби «Великого льоху» // Українська мова і література у середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 1999. – Ч. 1. – С. 157–162.

112. Слово, що здолало смерть : українська народна творчість про Голодомор. – Черкаси : Відлуння, 1999. – 28 с.

Книжка знайомить читача з багатьма зразками словесної народної творчості часів Голодомору 1932–33 рр. Автор характеризує історичну епоху, умови творення протестного фольклору, його мотиви й образи.

113. У газеті – Бузина, а в Києві мітинг : інтерв'ю // Місто. – 1999. – 14 жовт. – С. 4.
114. «Чи ж діждемося Вашингтона...» // Думка. – 1999. – 28 жовтня. – [Б. с.].
115. Шевченко: долаючи нав'язані мітологемами // Українська мова і література у середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 1999. – Ч. 1. – С. 10–13.
116. Шевченко-кобзар (До коренів геніяльності поета) // Кур'єр Кривбасу. – 1999. – № 116. – С. 154–165.

2000

117. Бажання дива : передмова // Забудський І. Лісова прем'єра / І. Забудський. – Черкаси, 2000. – С. 3–6.
118. Бесіди з Буддою // Холодний Яр : часопис. – Черкаси, 2000. – № 10. – С. 97–98.
119. Вхідження до храму (Про поетичний світ Миколи Щербака) // Рідні голоси з далеких далей: творчість письменників-емігрантів з Черкащини : статті / уклад. В. Т. Поліщук. – Черкаси, 2000. – С. 112–133.
120. Герць із страхом : післямова упорядника до антології // Антологія українського жаху. – Черкаси, 2000. – С. 122–133.
121. Джерела геніяльності Т. Шевченка // Тарас Шевченко і європейська культура : зб. пр. Міжнародної Тридцять третьої наук. шевченківської конф., Черкаси, 20–22 квіт. 1999 р. – Київ ; Черкаси, 2000. – С. 35–47.
122. «Любив людей і Україну рідну...» (Олекса Кобець) // Рідні голоси з далеких далей: творчість письменників-емігран-

- тів з Черкащини : статті / уклад. В. Т. Поліщук. – Черкаси, 2000. – С. 54–56.
123. Наше місце в суспільстві // Педагогічний вісник. – 2000. – № 2/3. – С. 20–22.
124. Опір тоталітаризмові в українській літературі 1920-х років // Свобода (Нью-Йорк). – 2000. – 14 квітня. – С. 16–17.
125. Символіка поеми Т. Шевченка «Великий льох» // Літературознавство. Фольклористика. Культурологія. – Черкаси, 2000. – С. 56–68.
126. «Сім вогненних літер» (Н. Ливицька-Холодна) // Рідні голоси з далеких далей: творчість письменників-емігрантів з Черкащини : статті / уклад. В. Т. Поліщук. – Черкаси, 2000. – С. 70–74.
127. Тарас Шевченко в кривому дзеркалі комуністичної ідеології // Свобода (Нью-Йорк). – 2000. – 10 березня. – С. 12–13.
128. «У людській підведусь поставі... (Олександр Де)» // Рідні голоси з далеких далей: творчість письменників-емігрантів з Черкащини : статті / уклад. В. Т. Поліщук. – Черкаси, 2000. – С. 138–141.
129. Художнє слово // Українська мова і література в школі. – 2000. – № 6. – С. 29–32.
130. Шевченко-кобзар (До коренів геніяльності поета) // Урок української. – 2000. – № 10. – С. 38–42.

2001

131. Авторський стиль. Методи. Напрями. Течії. Угрупування. Школи // Українська мова і література в школі. – 2001. – № 2. – С. 59–64.
132. «Великий льох»: національна ідея, історіософія, метафізичний контекст («Великий льох»: драматична поема Шевченка) // Слово і час. – 2001. – № 3. – С. 16–23.
133. Вічні суперниці (кілька зауваг про змагання елітарної та масової літератури) // Вісник Черкаського університету. Серія Філологічні науки. – 2001. – Вип. 28. – С. 17–20.

134. Геній у світлі психоаналізу // Балеї С. З психології творчости Шевченка. – Черкаси, 2001. – С. 5–19.
135. Класицизм. Романтизм // Українська мова і література в школі. – 2001. – Ч. 3. – С. 77–81.
136. Модернізм. Неоромантика // Українська мова і література в школі. – 2001. – Ч. 5. – С. 50–55.
137. Найвищий геній України // Нова альтернатива. – 2001. – 8 берез. – С. 1, 2.
138. Реалізм // Українська мова і література в школі. – 2001. – Ч. 4. – С. 40–44.
139. Символіка поеми Т. Г. Шевченка «Великий льох» // Класична спадщина і сучасне художнє мислення. – Дрогобич ; Черкаси, 2001. – С. 69–80.
140. Художнє слово (Класицизм, романтика) // Українська мова і література. – 2001. – № 3. – С. 77–80.
141. Художнє слово : підручник для вчителів української літератури. – Київ : Шк. світ, 2001. – 95 с. // Українська мова та література. – 2001. – № 29–32.
142. Художнє слово. Короткий нарис практичної поетики : поради для вчителів української літератури. – Київ : Шк. світ, 2001. – 24 с. // Українська мова та література. – 2001. – № 40.
143. Що таке художня література // Українська мова і література в школі. – 2001. – № 1. – С. 31–36.

2002

144. Бесіди з Буддою // Холодний Яр : альманах / голов. ред., уклад. Г. Білоус. – Черкаси, 2002. – № 10. – С. 111–112.
145. Дві голови одного дракона (радянський соцреалізм і фашистська «залізна романтика») // Осередок Наукового товариства ім. Шевченка у Черкасах. Записки Осередку Наукового товариства ім. Шевченка у Черкасах : зб. наук. ст.

- Т. 1. Праці історично-філософської, політологічної, філологічної та культурологічної секції / Осередок Наукового товариства ім. Шевченка у Черкасах ; редкол.: А. Г. Морозов (голов. ред.) [та ін.] ; відп. за вип. К. В. Івангородський. – Черкаси, 2002. – С. 129–134.
146. Імпресіонізм. Експресіонізм // Українська мова і література в школі. – 2002. – № 1. – С. 52–57.
147. «Лупаймо сю скалу...». Кілька зауваг про нову шкільну програму // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях, та колегіумах. – 2002. – Ч. 4. – С. 32–36.
148. Парадокси шевченкознавства Сергія Єфремова // Матеріяли всеукраїнських Єфремовських читань, [Черкаси, 26–27 вересня 1996 р. ; 17–18 жовтня 2001 р.] / М-во освіти і науки України, КНУ ім. Т. Шевченка ; Черкаський держ. ун-т ім. Б. Хмельницького ; ред.: В. Г. Дончик, М. К. Наєнко [та ін.]. – Черкаси, 2002. – С. 153–159.
149. Постмодерн // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 2002. – № 5–6. – С. 3–6.
150. Постмодерн. Сучасний український літературний процес // Українська мова і література в школі. – 2002. – № 4. – С. 59–64.
151. «Сім вогненних літер»// Свобода (США). – 2002. – Ч. 35 (30 серп.). – С.21.
152. Соцреалізм // Українська мова і література в школі. – 2002. – № 3. – С. 42–45.
153. Суспільна й естетична цінність публіцистики С. О. Єфремова // Матеріяли всеукраїнських Єфремовських читань, [Черкаси, 26–27 вересня 1996 р. ; 17–18 жовтня 2001 р.] / М-во освіти і науки України, КНУ ім. Т. Шевченка ; Черкаський держ. ун-т ім. Б. Хмельницького ; ред.: В. Г. Дончик, М. К. Наєнко [та ін.]. – Черкаси, 2002. – С. 29–35.
154. Сутність тоталітарної культури (узагальнювальні тези) // Вісник Черкаського університету. Серія Філологічні науки. – Черкаси, 2002. – Вип. 31. – С. 170–173.

155. Сутність художнього // Українська мова і література в школі. – 2002. – № 5. – 53–59.
156. Трагедія загубленої Вітчизни (До проблеми національної ідентичности Гоголя) // Вісник Черкаського університету. Серія Філологічні науки. – Черкаси, 2002. – Вип. 36. – С. 41–49.
157. «У всякого своя доля...» (Роздуми над новою книжкою Ю. Барабаша) // Слово і час. – 2002. – № 12. – С. 68–78.
158. **Українська поетика : підруч. для вищ. навч. закладів. – 2-е вид., доп. – Черкаси : Відлуння-Плюс, 2002. – 319 с.**
У підручнику схарактеризовано сутність, походження, властивості, функції мистецтва, специфіку асоціативного мислення. Розкрито закономірності розвитку літературного процесу. Особливу увагу зосереджено на визначальних прикметах найважливіших мистецьких стилів: готики, ренесансу, бароко, класицизму, романтизму, реалізму, модернізму, постмодерну.

2003

159. Бажання дива // Забудський І. Завтра моє. – Черкаси, 2003. – С. 3–6.
160. Батько грандіозного проекту (Підходи до сучасного прочитання «Енеїди» І. Котляревського в школі) // Наукові записки Кіровоградського ДПУ. Філологічні науки. Кіровоград, 2003. – Вип. 50. – С. [?].
161. Війна проти українського села // Свобода (Нью-Йорк). – 2003. – 22 серпня. – С. 9.
162. Виступ на форумі демократичних сил Черкащини // Дзвін. – 2003. – Ч. 18. – С. 4.
163. Гарячий попіл // Слово Просвіти. – 2003. – № 29 (16–22 лип.). – С. 6; № 33 (13–19 серп.). – С. 6; № 35 (27 серп. – 2 верес.). – С. 4.
164. Голодомор// Вечірні Черкаси. – 2003. – 9 квітня. – С. 15.
165. Літописець літературної слави Черкащини // Поліщук Володимир Трохимович : бібліографічний покажчик / упоряд. В. Т. Поліщук. – Черкаси, 2003. – С. 3–6.

166. На позвах зі стереотипами: ще раз про творчий метод Т. Шевченка // Матеріали Тридцять четвертої наукової шевченківської конференції, (24–26 квітня 2001 р.) : у 2 кн. Кн.1. 100-річчю з дня народження Євгена Прохоровича Кирилюка присвячується / Ін-т літератури ім. Т. Шевченка НАН України; Черкаський державний ун-т ім. Б. Хмельницького ; Черкаський науковий центр шевченкознавчих досліджень ; відповід. ред. В. Л. Смілянська . – Черкаси, 2003. – С. 35–39.
167. Найвищий геній України // Холодний Яр : часопис / голов. ред., уклад. Г. П. Білоус. – Черкаси, 2003. – № 4. – С. 211–214.
168. «Прочитайте... тую славу». Проблеми сучасного шкільного шевченкознавства // Українська мова і література. – 2003. – № 38. – С. 5–7.
169. Система духовних цінностей Г. Сковороди // Григорій Сковорода. Інтерпретації: Культурологія. Філософія. Педагогіка. Літературознавство : зб. наук. пр. / Черкаський держ. ун-т ім. Б. Хмельницького ; відп. ред.: В. Т. Поліщук, Ю. В. Тимошенко. – Черкаси, 2003. – С. 5–10.
170. Філологічний подвиг : передмова // Смаль-Стоцький С. Т. Шевченко. Інтерпретації. – Черкаси, 2003. – С. 3–15.
171. Фольклор. Творчість Григорія Сковороди. Розділи підручника «Українська література». 9 клас // Українська мова і література. – 2003. – № 33. – С. 6–39.
172. «Як кобзар співає». До проблеми фольклорного типу мислення Т. Шевченка // Вісник Черкаського університету. Серія Філологічні науки. 2003. – Вип. 49. – С. 65–75.

2004

173. Олекса Озирний: співець козацької слави і смутку // Холодний Яр : часопис / гол. ред. і уклад. Г. П. Білоус. – Черкаси, 2004. – № 1. – С. 295–300.
174. Поетика прозоріння (Духовна еволюція М. Хвильового крізь призму його прози) // Найголовніше... – момент істини :

- зб. ст. : пам'яті академіка Леоніда Новиченка / наук. ред. В. Г. Дончик ; упоряд. О. А. Бартко ; НАН України ; Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка. – Київ, 2004. – С. 167–184.
175. Прикмети постмодерного стилю в романі Ю. Андруховича «Московіада» // Педагогічний вісник. – 2004. – № 4. – С. 34–37.
176. Проблеми сучасного шкільного шевченкознавства // Шевченкознавчі студії : зб. наук. пр. / редкол.: Г. Ф. Семенюк (голова), Л. М. Задорожна, Г. М. Штонь [та ін.]. – Київ, 2004. – Вип. 6. – С. 34–38.
177. Симоненків заповіт // Молодь Черкащини. – 2004. – 28 жовт. – С. 7.
178. Тарас Шевченко (1814–1861). Сторінки нового підручника з української літератури для 9-го класу // Українська мова та література. – 2004. – № 2–4 (Січ.). – С. 1, 3–69.
179. Українська література : підруч. для 9-го кл. загальноосвітніх навч. закл. – Київ : Генеза, 2004. – 392 с.
- Підручник ознайомлює з українським фольклором та літературним процесом XV – першої половини XIX ст. Видання містить оглядові розділи теоретико-літературного, етнопсихологічного, культурологічного та історико-літературного характеру, нариси життя і творчості письменників, а також характеристики художніх творів, вивчення яких передбачене чинною програмою з української літератури.*
180. Як він ішов... (Духовний профіль Василя Симоненка на тлі його доби) : літературний есей. – Черкаси : Брама-Україна, 2004. – 52 с.
- У пропонованому виданні осмислено поставання та сутність громадянської позиції, мистецького світосприймання та художньої манери видатного українського поета Василя Симоненка. Окреслено основні віхи життя і творчості митця.*
181. «Як кобзар співає». До проблеми фольклорного типу художнього мислення Шевченка // Тарас Шевченко і народна культура : зб. праць міжнар. (35-ї) наук. Шевченків. конф.,

20–22 квітня 2004 р. / Ін-т літератури ім. Т. Г. Шевченка, Черкаський нац. ун-т ім. Б. Хмельницького, Черкаський наук. центр шевченкознавч. досліджень, Осередок наук. товариства Шевченка в Черкасах ; голов. ред. та відп. ред. В. Л. Смілянська. – Черкаси, 2004. – Кн. 1. – С. 25–36.

182. Янгольська душа села // Вісник Черкаського університету. Серія Філологічні науки. – Черкаси, 2004. – Вип. 58. – С. 171–173. – Рец. на кн.: Солончук Л. Птах туману : поезії. – Черкаси : Брама, 2003. – 128 с.

2005

183. Бажання дива // Холодний Яр : часопис / вид. рада: Г. Ю. Діхтяренко, В. І. Захарченко, В. М. Кикоть [та ін.]. – 2005. – № 2. – С. 130–133.
184. Батько грандіозного проекту (Підходи до сучасного прочитання «Енеїди» І. Котляревського в школі) // Українська філологія: теоретичні та методичні аспекти вивчення : зб. пр. наук.-практ. читань до 80-річчя Г. Р. Передрій, 10–11 лютого 2005 р., м. Черкаси / М-во освіти і науки України, Черкаський нац. ун-т ім. Б. Хмельницького ; відп. ред.: Г. І. Мартинова, Л. В. Шитик. – Черкаси, 2005. – С. 132–140.
185. Віті єдиного дерева: Україна Східна і Західна в апокаліпсисі ХХ століття. – Черкаси : Брама-Україна, 2005. – 304 с.

Автор книжки на основі архівних матеріалів, публікацій у тогочасній пресі, багатьох свідчень очевидців і учасників подій розкриває найтрагічніші сторінки української історії минулого століття. Особливу увагу приділяє двом штучним Голодоморам–1933 р. і 1947 р., а також героїчній боротьбі УПА супроти фашистських і рашистських загарбників. На прикладах численних людських доль потверджує істину про нероз’ємний зв’язок поміж східною і західною гілками українського народу. Текст проілюстровано рідкісними світлинами.

186. Іван Вишенський. Творчість письменника // Українська мова та література. – 2005. – № 18. – С. 26–29.
187. Пора реальних справ // Дзвін. – 2005. – 14 листопада. – [Б. с.].
188. Слава не поляже (Історіософська концепція Т. Шевченка очима Ю. Барабаша) // Вісник Черкаського університету. Сер. Філологічні науки. – 2005. – Вип. 67. – С. 19–22. – Рец. на кн.: Барабаш Ю. Тарас Шевченко: імператив України. Історіо- й націософська парадигма. – Київ, 2004. – 181 с.

2006

189. Березина Шевченкової слави : передмова // Муляк Л. Паросток батьківського саду. – Черкаси, 2006. – С. 5–8.
190. Биття об стіну буття. Екзистенціалізм: спроба найзагальнішого огляду. Філософський аспект. Літературний аспект // Українська мова та література. – 2006. – № 32. – С. 3–17.
191. Вузька дорога шістдесятників (штрихи до осмислення феномену) // Письменники-шістдесятники з Черкащини : зб. пр. міжвузівської науково-практ. конф. : 70-річчю В. Захарченка присвяч., 22 берез. 2006 р. / М-во освіти і науки України, ЧНУ ім. Б. Хмельницького. – Черкаси, 2006. – С. 7–12.
192. Вузька дорога шістдесятників (штрихи до осмислення феномена) // Молода нація : альманах / редкол.: І. Гирич, Р. Семків, П. Вознюк [та ін.]. – Київ, 2006. – № 3(40). – С. 194–200.
193. Духовний світогляд українців: фольклорні корені та літературна рецепція // Вісник Черкаського університету. Серія Філологічні науки. – 2006. – Вип. 86. – С. 233–234. – Рец. на кн.: Вертій О. Народні джерела національної самобутності української літератури 70–90-х років ХІХ століття. – Суми, 2005. – 448 с.

194. Оборонець істин «Кобзаря» : Шевченкознавча концепція Г. Клочака // Вісник Черкаського університету. Серія Філологічні науки. – 2006. – Вип. 95. – С. 20–24.
195. Поетика модернізму, авангардизму, постмодернізму: сторінками літературознавчого довідника // Українська мова і література в школах України. – 2006. – № 2. – С. 50–56.
196. «Прочитайте... тую славу» Проблеми сучасного шкільного шевченкознавства // Педагогічний вісник. – 2006. – № 4. – С. 33–35.
197. Стежка в країну слова : передмова // Коваленко В. Поетичний гербарій : літературно-творча студія : метод. посіб. – Черкаси, 2006. – С. 6.

2007

198. Генеза Шевченкової етики // Шевченкознавство: ретроспективи і перспективи : зб. пр. Всеукраїнської (36-ї) наук. шевченківської конф., 18–19 квіт. 2007 р. / Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка, ЧНУ ім. Б. Хмельницького, Черкаський наук. центр шевченкознавчих досліджень, Осередок Наук. т-ва Шевченка в Черкасах ; відп. ред. В. Л. Смілянська. – Черкаси, 2007. – С. 140–146.
199. «Жива правда у Господа Бога». Ще раз про Шевченкову теодицею // Сучасність. – 2007. – № 7. – С. 111–132.
200. Модернізм, авангардизм, постмодернізм // Українська мова та література. – 2007. – № 2–4. – С. 32–35.
201. На порозі таїни таланту // Вісник Черкаського університету. Серія Філологічні науки. 2007. – Вип. 118. – С. 145–145.
202. **Начерк Шевченкової етики : монографія. – Черкаси : Брама-Україна, 2007. – 207 с.**

У книжці зроблено стислий огляд серцевинної у творчості Т. Шевченка екзистенційно-етичної проблематики. Окреслено природу екзистенціалізму як способу мислення, а також досліджено джерела і суть Шевченкової етики, проаналізовано художні пошуки митцем коренів зла та

шляхів його подолання. Значна увага приділена наскрізній у «Кобзарі» проблемі теодицеї (боговиправдання попри існування зла) й антроподицеї (виправдання, возвеличення людини попри її недосконалість).

203. Непроминальні істини Івана Франка // Франківські читання : 150-річчю з дня народж. І. Я. Франка присвяч. : зб. ст. / МОН України, ЧНУ ім. Б. Хмельницького ; редкол.: В. Т. Поліщук (голова) [та ін.]. – Черкаси, 2007. – С. 4–6.
204. «Ой не зчорніть би попелищем...» // Літературна Україна. – 2007. – 12 квітня. – С. 1.
205. **Основи теорії літератури : навч.-метод. посіб.** – Київ : Генеза, 2007. – 294 с.
У посібнику сформульовані основні теоретико-літературні поняття: мистецтво та його види, художній образ, деталь, зміст і форма твору, жанрова система, композиція, художня мова, віршування, літературний процес, авторський стиль, методи, напрями, поняття про художність. Теоретичний матеріал розкривається у процесі естетико-стильового аналізу багатьох визначних творів української літератури від давнини до сьогодення.
206. Основні аспекти діяльності Черкаського наукового центру Шевченкознавчих досліджень // Черкаський національний університет: історія і сучасність : матеріали конф., присвяч. 85-річному ювілею ЧНУ ім. Б. Хмельницького / редкол.: В. В. Масненко, В. Т. Поліщук, Ю. В. Триус [та ін.]. – Черкаси, 2007. – С. 126–129.
207. Петро Білоус // Літературознавчі студії. – 2007. – Вип. 1. – С. 143.
208. Проза. Поезія // Письменники Черкащини : вибр. твори. – Черкаси, 2007. – Т. 2. – С. 112–149.
209. Сучасна українська література. Проект програми факультативного курсу для 10–11 кл. / В. Пахаренко, Н. Пахаренко, О. Месевря // Українська мова та література. – 2007. – № 2–4. – С. 3–31.

210. Тарас Шевченко. – Київ : Тов. «Атлант ЮЕмСі», 2007. – 95 с.

Нарис присвячений постаті Тараса Шевченка. Автор характеризує світове значення творчості українського генія, розкриває особливості його творчого стилю. Розповідає про життєвий шлях та стисло аналізує вершинні зразки поезії митця. Книжка розрахована на широке коло читачів.

211. Шкільне шевченкознавство : навч. посіб. – Черкаси : Брама-Україна, 2007. – 255 с.

У посібнику запропоновано сучасне прочитання життя і творчості Т. Шевченка за програмою 9 класу середньої школи. Представлено також методичні рекомендації для ефективного засвоєння знань. Автор спирається на найновіші досягнення вітчизняного шевченкознавства. Видання містить передмову автора, методичний матеріал для вивчення творчості українського генія, розробку інтелектуальної гри «Відомий і невідомий Шевченко», «Орієнтовний темарій шевченкознавчих студій, статтю «Ну що б здавалося слова...», присвячену утвердженню автентичного українського правопису.

2008

212. «А покидаємо діла...» (Осмислення феномену людського зла у творчості Т. Шевченка) // Шевченків світ : науковий щорічник : до 200-річчя з дня народження Т. Г. Шевченка / Черкаський наук. центр шевченкознавчих дослідж., Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка, Черкаська облдержадмін. ; відп. ред. В. Т. Поліщук. – Черкаси, 2008 Вип. 1– С. 53–69.

213. Василь Симоненко: дорога до рідного краю // Холодний Яр : часопис / голов. ред., уклад. Г. П. Білоус. – Черкаси, 2008. – № 4. – С. 7–42.

214. Визрівання таланту // Горішня Н. Право на весну / Н. Горішня. – Черкаси, 2008. – С. 214–215.

215. Добро і зло // Теми і мотиви поезії Тараса Шевченка / Ю. Барабаш, О. Боронь, І. Дзюба [та ін.] ; упоряд., наук. ред. Н. Чамати ; Нац. акад. наук України, Ін-т літератури ім. Т. Г. Шевченка. – Київ, 2008. – С. 51–75.
216. Dorostajmo sercem do Shevchenka // Літературна Україна. – 2008. – 27 берез. – С. 1.
217. «Ми віруєм твоїй силі» (Шевченкова теодицея) // Sacrum і біблія в українській літературі / Ун-т ім. Марії Кюрі-Склодовської (Люблін), Ін-т Слов'янської філології (Вроцлав) ; за ред. І. Набитовича. – Люблін, 2008. – С. 427–455.
218. Микола Гоголь (1809–1852) // Українська мова та література. – 2008. – № 37. – С. 16–21.
219. Непроминальні істини Івана Франка // Холодний Яр : часопис / голов. ред., уклад. Г. П. Білоус. – Черкаси, 2008. – № 3. – С. 3–7.
220. Рубікон Забудського : передмова // Забудський І. Малюнки долі / І. Забудський. – Черкаси : Вертикаль, 2008. – С. 6.
221. Сучасна українська література. Програма факультативного курсу для 10–11 кл. / В. Пахаренко, Н. Пахаренко, О. Месєвря, С. Січкач // Українська мова та література. – 2008. – № 13–16. – С. 6–17.

2009

222. Василь Пахаренко // Криничка : антол. творів письм. Черкащини для дітей та юнацтва : [у 2 т.]. – Черкаси, 2009. – Т. 2. – С. 316–321.
223. Вчувати пісню в струмені буття (Михайло Драй-Хмара як поет-неокласицист) // Вісник Черкаського університету. Серія Філологічні науки. – 2009. – Вип. 167. – С. 7–13.
224. Модернізм, авангардизм, постмодернізм // Сучасна українська література : конспект уроків. – Київ, 2009. – С. 4–11.
225. Негода як доля Миколи Негоди // Наш Микола Негода : спогади. – Черкаси, 2009. – С. 143–146.

226. Основи теорії літератури : навч.-метод. посіб. – Київ : Генеза, 2009. – 296 с.

У посібнику розкрито основні теоретико-літературні поняття: мистецтво та його види, художній образ, деталь, зміст і форма твору, жанрова система, композиція, художня мова, віршування, літературний процес, авторський стиль, методи, напрями, поняття про художність. Теоретичний матеріал розкривається у процесі естетико-стильового аналізу багатьох визначних творів української літератури від давнини до сьогодення.

227. Становлення парадигми філософського шевченкознавства // Збірник праць Всеукраїнської (37-ї) наукової шевченківської конференції: 22–24 квітня 2009 р., [м. Черкаси] : 195-й річниці з дня народж. Т. Г. Шевченка / Ін-т літератури ім. Т. Г. Шевченка, Черкаський нац. ун-т ім. Б. Хмельницького, Черкаська облдержадміністрація [та ін.] ; відп. ред.: В. Т. Поліщук ; В. І. Пахаренко, ред. редкол.: М. Г. Жулинський (голова) [та ін.]. – Черкаси : Чабаненко Ю. А., 2009. – С. 29–40.

228. Сучасна українська література. Програма факультативного курсу для 10–11 кл. / В. Пахаренко, Н. Пахаренко, О. Месеоря, С. Січкарь // Українська мова та література. – 2009. – № 17–19. – С. 4–12.

229. Тарас Шевченко. Текст і контекст. Катерина / автор проекту, упорядник і автор передмови В. Пахаренко. – Черкаси : Брама-Україна, 2009. – 207 с.

Цією книжкою розпочато серію «Тарас Шевченко: текст і контекст», у якій видано найвідоміші, найвизначальніші твори поета і концептуальні літературознавчі й методичні праці, їм присвячені. Це видання презентує текст поеми «Катерина», його авторські редакції і найавторитетніші наукові й методичні інтерпретації твору.

230. Українська література. 9 клас : підруч. для загальноосвіт. навч. закл. – Київ : Генеза, 2009. – 368 с. : іл.

Автор підручника ознайомлює дев'ятикласників з українським фольклором і літературним процесом від найдавніших часів до середини XIX ст., останній його розділ є екскурсом в літературу XX ст. Книжка містить оглядові розділи теоретико-літературного, культурологічного та історико-літературного характеру, нариси життя і творчості письменників, а також аналіз художніх творів, вивчення яких передбачене чинною програмою для дванадцятирічної школи.

231. Українська поезика: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / М-во освіти і науки України. – 3-є вид., допов. – Черкаси : Віддуння-плюс, 2009. – 403 с. : іл.

У підручнику досліджено сутність, походження, властивості, функції мистецтва, художнього слова, специфіка асоціативного мислення, надхнення. Розкриваються закономірності розвитку літературного процесу. Особлива увага зосереджується на визначальних прикметах найважливіших мистецьких стилів: готики, ренесансу, бароко, класицизму, романтизму, реалізму, модернізму (з цілою низкою течій – неоромантизмом, неокласицизмом, символізмом, імпресіонізмом, експресіонізмом, неореалізмом, футуризмом, сюрреалізмом, соцреалізмом), постмодерну.

232. Український Гоголь // Вісник Черкаського університету. Серія Філологічні науки. – 2009. – Вип. 158. – С. 12–21.
233. Український Гоголь // Холодний Яр : часопис / голов. ред., уклад. Г. П. Білоус ; вид. рада: Г. Ю. Діхтяренко, В. І. Захарченко [та ін.]. – Черкаси, 2009. – № 1. – С. 3–14.

2010

234. Авраменко О. Українська література. Підручник для 10 класу ЗНЗ (рівень стандарту, академічний рівень) / О. Авраменко, В. Пахаренко // Українська мова та література. – 2010. – № 33–35. – С. 69–79.

235. Авраменко О. Високорозвинута національна література як запорука невмирущості нації. Вступний розділ підручника «Українська література, 10 клас. Рівень стандарту, академічний рівень» / О. Авраменко, В. Пахаренко // Українська мова і література в школах України. – 2010. – № 7/8. – С. 102–112.
236. Авраменко О. М. Українська література. 10 клас : підруч. для загальноосвіт. навч. закл. (рівень стандарту, акад. курс) / О. М. Авраменко, В. І. Пахаренко. – Київ : Грамота, 2010. – 279 с. : іл. кол.
- У підручнику зроблено огляд вітчизняної літератури доби реалізму і модернізму, зокрема спадщини Івана Нечуя-Левицького, Панаса Мирного, Івана Карпенка-Карого, Івана Франка, Михайла Коцюбинського та ін. видатних мистців слова. Також подано відомості з теорії літератури, багатий ілюстративний матеріал та ін.*
237. В дорозі до рідного краю // Збірник праць Симоненківських читань / М-во освіти і науки України, Черкаський нац. ун-т ім. Б. Хмельницького ; редкол.: В. Т. Поліщук (відп. ред.) [та ін.]. – Черкаси, 2010. – С. 15–30.
238. Володимир Винниченко – письменник, філософ, революціонер, державний діяч // Свобода (Нью-Йорк). – 2010. – 9 липня. – С. 20.
239. Методичні аспекти вивчення творчості Михайла Старицького / Михайло Старицький як творча особистість : зб. пр. наук. конф. «Творча індивідуальність Михайла Старицького в українському культурологічному контексті XIX-XX століть», 11–12 трав. 2010 р. / М-во освіти і науки України, Ін-т літератури ім. Т. Г. Шевченка, Черкаський нац. ун-т ім. Б. Хмельницького, Осередок Наук. т-ва Шевченка в Черкасах ; редкол.: Н. І. Бернадська, Л. І. Кавун, С. А. Китова, В. Т. Поліщук (відп. ред.) [та ін.]. – Черкаси, 2010. – С. 113–119.

240. «Ой три шляхи широкії...» (Про Шевченкове бачення боротьби зі злом) // Шевченків світ : науковий щорічник : до 200-річчя з дня народження Т. Г. Шевченка / Черкаський наук. центр шевченкознавчих дослідж., Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка, Черкаська облдержадмін. ; відп. ред. В. Т. Поліщук. – Черкаси, 2010. – Вип. 3. – С. 44–66.
241. Перше квітня – день народження М. Гоголя // Свобода (Нью-Йорк). – 2010. – 2 квітня. С. 5, 14.
242. Скала і шлях (Кілька зауваг про чинну шкільну програму з української літератури) // Українська філологія: теоретичні та методичні аспекти вивчення : зб. пр. наук.-практ. читань до 85-річчя Г. Р. Передрій, 4–5 лютого 2010 р., м. Черкаси / М-во освіти і науки України, Черкаський нац. ун-т ім. Б. Хмельницького ; відп. ред.: М. І. Калько, Л. В. Шитик. – Черкаси, 2010. – С. 283–287.

2011

243. В очікуванні третього спалаху // Свобода (Нью-Йорк). – 2011. – 4 березня. – С. 5, 11.
244. Духовна велич Шевченка // «Привітай же, моя ненько, моя Україно...». – Черкаси, 2011. – С. 170–173.
245. «Князь у царстві духа» (до проблеми своєрідності світосприймання Тараса Шевченка як генія) // Збірник праць Міжнародної (38-ї) наукової шевченківської конференції, 20–21 квіт. 2011 р. : до 197-ї річниці з дня народж. Т. Г. Шевченка та 150-ї річниці його перепоховання в Україні / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Черкаська облдержадміністрація, Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка НАН України [та ін.] ; відп. ред. В. Т. Поліщук. – Черкаси, 2011. – С. 26–36.
246. **Мовчан Р. В. Українська література. 11 клас : підруч. для загальноосвіт. навч. закл. (рівень стандарту, акад. курс) / Р. В. Мовчан, О. М. Авраменко, В. І. Пахаренко. – Київ : Грамота, 2011. – 352 с. : іл. кол.**

Підручник присвячено вивченню української літератури ХХ – поч. ХХІ століть. У ньому йдеться про період відродження 1920-х років (творчість П. Тичини, М. Хвильового, М. Семенка, Є. Плужника, Г. Косинки), письменство української діаспори (І. Багряний, Є. Маланюк), творчість митців-шістдесятників. Також зроблено огляд сучасного літературного процесу. Зміст підручника спрямований на гуманізацію та демократизацію шкільної літературної освіти, поглиблення національного самоусвідомлення, підвищення загальної освіченості, розвиток творчих здібностей школярів.

247. «Огонь в одежі слова» (Поезія Т. Шевченка як енергетичний феномен) // Шевченків світ : наук. щорічник : до 200-річчя з дня народження Т. Г. Шевченка. Вип. 4 / Черкаський наук. центр шевченкознавчих дослідж., Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка НАН України, Черкаська облдержадмін. [та ін.] ; відп. ред. В. Т. Поліщук. – Черкаси : Чабаненко Ю. А., 2011. – С. 34–38.
248. Світла душа // Вісник Черкаського університету. Серія Філологічні науки. – 2011. – Вип. 208. – С. 6–7.
249. Симоненко В. А. Зажинок : поезія, проза, статті, виступи, щоденник, листи, спогади про Василя Симоненка, літературознавчі студії / В. А. Симоненко ; упоряд.: П. Жук, Т. Калиновська, В. Пахаренко, В. Поліщук. – Черкаси : Бrama-Україна, 2011. – 536 с.

Упорядники на свій розсуд вибрали ті твори поета, які видаються найбільш талановитими, знаковими, промовистими. Тексти розміщені у хронологічному порядку, для чого послуговувалися переважно даними найавторитетніших текстологів-симоненкознавців В. Яременка й А. Ткаченка. Це допоможе читачеві зримо простежити суто мистецьке й духовне зростання В. Симоненка, відчутти порухи його серця у різні періоди життя. Творчу спадщину митця упорядники подали в автентичному, авторському

варіянті, усуваючи численні цензурні спотворення. Значну частину текстів звірено за рукописами В. Симоненка.

250. Тарас Шевченко. Текст і контекст. Гайдамаки : [критичні матеріали на твір Т. Шевченка] / авт. проекту, упоряд. В. І. Пахаренко ; уклад. Ю. Гончар. – Черкаси : Брама-Україна, 2011. – 368 с. : іл. – (Тарас Шевченко: текст і контекст).

Ця книга продовжує серію «Тарас Шевченко: текст і контекст», у якій представлено найвідоміші, найвизначальніші твори поета і авторитетні, концептуальні літературознавчі й методичні праці, їм присвячені. Цього разу у центрі уваги славетна поема «Гайдамаки». Докладно розкрито також історичне, літературознавче, фольклорне і мистецьке осягнення цього твору.

2012

251. Дружня рука допомоги : передмова // Маснюк В. Вузлики на пам'ять / В. Маснюк. – Черкаси, 2012. – С. 4–5.
252. Жінка в обіймах літа // Холодний Яр. – Черкаси, 2012. – Ч. 1. – С. 163–164.
253. Пахаренко В. Коли я вперше побачив живого письменника, моєму здивуванню не було меж : [розмова з професором катедри української літератури та компаративістики В. Пахаренком з нагоди 40-річчя Черкаської обласної організації СПУ] / розмову вела Л. Соколовська // Черкаський край. – 2012. – 23 листопада. – С. 6.
254. Поетичний всесвіт Дмитра Павличка (матеріали до вивчення творчості поета у школі) // Вітчизняна філологія: теоретичні та методичні аспекти вивчення : [зб. наук. пр.]. / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, ЧНУ ім. Б. Хмельницького, Навч.-наук. ін-т іноземних мов ; редкол.: А. В. Градовський (голов. ред.), Л. В. Швидка, Л. В. Корновенко [та ін.]. – Черкаси, 2012. – Вип. 3. – С. 69–74.

255. Постмодерністська парадигма шевченкознавства: пошук логіки // Вісник Черкаського університету. Серія Філологічні науки. – 2012. – № 38 (251). – С. 7–19.

2013

256. Вслухаючись у мовчання. Апофатичні прийоми у поезії Тараса Шевченка // Буковинський журнал. – 2013. – № 4. – С. 86–93.
257. Генеза Шевченкової етики // Дивослово. – 2013. – № 5. – С. 36–38.
258. Геній читає генія (Творчість Тараса Шевченка в інтерпретації Івана Франка) // Шевченків світ : наук. щоріч. / Черкаський наук. центр шевченкозн. дослідж., Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка, Осередок НТШ у Черкасах ; відп. ред. В. Т. Поліщук. – Черкаси, 2013. – Вип. 6 : До 200-річчя з дня народження Т. Г. Шевченка. – С. 45–52.
259. Достеменний козак в інтер'єрі комп'ютерних клав й інтернетних собак : передмова // Калько М. Лезо коси / М. Калько. – Черкаси, 2013. – С. 4–6.
260. Екзистенційна домінанта життєтворчості Григорія Сковороди // Літературознавство. Фольклористика. Культурологія : зб. наук. пр. : до 60-річного ювілею літературознавця, доктора філол. наук, проф. В. Т. Поліщука / МОН України, ЧНУ ім. Б. Хмельницького, Осередок НТШ у Черкасах ; редкол.: В. Т. Поліщук (відп. ред.), Л. В. Скорина, А. Баранов [та ін.]. – Черкаси, 2013. – С. 177–186.
261. Животворна сутність християнства // Слово Просвіти. – 2013. – Ч. 20. – С. 6–7.
262. Ключек Григорій Дмитрович // Шевченківська енциклопедія : в 6 т. / НАН України, Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка ; редкол.: М. Г. Жулинський (гол.) [та ін.]. – Київ, 2013. – Т. 3. – С. 403–404.

263. Листування Тараса Шевченка / за ред. С. Єфремова ; передм. В. І. Пахаренка. – Репр. видання. – Черкаси : Брама-Україна, 2013. – 1056 с.
264. Лицар рідного слова // Літературознавство. Фольклористика. Культурологія : зб. наук. пр. : до 60-річного ювілею літературознавця, доктора філол. наук, проф. В. Т. Поліщука / МОН України, ЧНУ ім. Б. Хмельницького, Осередок НТШ у Черкасах ; редкол.: В. Т. Поліщук (відп. ред.), Л. В. Скорина, А. Баранов [та ін.]. – Черкаси, 2013. – С. 5–10.
265. Малигіна Л. Художній світ письменника: текстуальний та культурний контексти / Л. Малигіна В. Пахаренко // Science and Education a New Dimension: Philology. – Budapest, 2013. – 222 с. – С. 113–117.
266. Модерність як етап становлення європейської культурної парадигми // Вісник Черкаського університету. Серія Філологічні науки. – 2013. – № 20 (273). – С. 3–11.
267. Мудреці з дитячими серцями. (Про тип світосприймання геніїв) // Холодний Яр : часопис. / шеф-ред. В. Коваленко ; ред. В. Ткаченко ; вид. рада: В. Захарченко [та ін.]. – Черкаси, 2013. – № 2 : Присвячується 200-й річниці від дня народження Тараса Григоровича Шевченка. – С. 3–13.
268. Найвеличніший син черкаської землі : передмова // Тарас Шевченко. Кобзарик. – Черкаси, 2013. – С. 6–9.
269. «Не одурить Бог». (Екзистенційна віра як основа релігійності Тараса Шевченка) // Вісник Черкаського університету. Серія Філологічні науки. – 2013. – № 25 (278) – С. 5–12.
270. Нігілістична стратегія в сучасному шевченкознавстві: стислий огляд // Вісник Черкаського університету. Серія Філологічні науки. – 2013. – № 5 (258). – С. 7–11.
271. Оборонець істин «Кобзаря» (Шевченкознавча концепція Григорія Ключека) // Наукові записки. – Серія: Філологічні науки. – Кіровоград, 2013. – Вип. 114. – С. 3–7.
272. Панмітична модель світосприймання: спроба систематизації // Слово і час. – 2013. – № 10. – С. 41–51.

273. Романтизм як відкриття людини // Вісник Житомирського державного університету ім. І. Франка. – Житомир, 2013. – Випуск 5. – С. 205–209.

274. Тарас Шевченко. Текст і контекст. Великий льох : [критичні матеріали на твір Т. Шевченка] / авт. проєкту В. І. Пахаренко ; упоряд.: В. І. Пахаренко, Ю. Гончар. – Черкаси : Вовчок О. Ю., 2013. – 232 с. : іл. – (Тарас Шевченко: текст і контекст).

Ця книга продовжує серію «Тарас Шевченко: текст і контекст», у якій подано найвідоміші, найвизначальніші твори поета й авторитетні літературознавчі й методичні праці, їм присвячені. Цього разу в центрі уваги поема «Великий льох». Докладно представлені також історичні і фольклорні відомості про суботівські святині; літературознавчі, методичні й театральні інтерпретації поеми. Видання адресоване шевченкознавцям, учителям-словесникам, школярам-старшокласникам, усім шанувальникам геніального Шевченкового слова.

275. Тарас Шевченко. Текст і контекст. Марія : [критичні матеріали на твір Т. Шевченка] / авт. проєкту В. І. Пахаренко ; упоряд.: В. І. Пахаренко, Ю. Гончар. – Черкаси : Вовчок О. Ю., 2013. – 232 с. – (Тарас Шевченко: текст і контекст).

Пропоноване видання продовжує серію «Тарас Шевченко: текст і контекст», у межах якої друкуються найвідоміші, найбільш значущі твори поета й найконцептуальніші праці, їм присвячені. У цій книжці подано один з підсумкових і визначальних у духовному плані творів Шевченка – поему «Марія». А також представлено досить широке коло літературних і фольклорних інтерпретацій євангельської історії життя Богоматері і її Сина. Запропоновано низку різноманітних літературознавчих і методичних потрактувань поеми.

276. Філософське шевченкознавство: джерела і перспективи // Українська мова та література. – 2013. – № 3. – С. 35–40.

277. Шевченко як геній. Природа, своєрідність і стратегії інтерпретації геніяльності поета : [монографія] / відп. ред. В. Т. Поліщук. – Черкаси : Брама-Україна, 2013. – 840 с. : іл.
- У монографії досліджено феномен геніяльності Тараса Шевченка. Схарактеризовано основні сучасні інтерпретації поетичної й творчої митця – академічну, постмодерністську, нігілістичну, інтегральнонаціоналістичну, філософсько-екзистенційну; обґрунтовано доцільність антропологічного, персоналістичного підходу в трактуванні означеної проблеми. Автор констатує діалектичне співіснування двох домінант поставання людського духу – об'єктивно-раціоналістичної та суб'єктивно-екзистенційної, а геніяльність розглядає як синтезу цих настанов, максимальне осягнення всеїдності буття, керованої любов'ю. Геніяльність Шевченка зумовлена музичним типом його поезії, ідеєю згармонізування світу, творенням метаромантичного ідіостилю і виявляється насамперед у панетичному принципі світосприймання.*

2014

278. Василь Симоненко на Майдані : передмова // Симоненко В. Україно, ти моя молитва! / упоряд. В. Пахаренко. – Черкаси : Вид-ць Чабаненко Ю., 2014. – С. 3–6.
279. Джерела поетового метаромантизму // Бібліотечка «Дивослова». – 2014. – № 3. – С. 42–49.
280. Дослідники про творчий метод Т. Шевченка // Бібліотечка «Дивослова». – 2014. – № 3. – С. 2–5.
281. Духовна велич Тараса Шевченка (Вступ до монографії «Шевченко як геній») // Нова доба. – 2014. – 20 травня. – С. 6–7.
282. Духовні співрозмовники Т. Шевченка // Бібліотечка «Дивослова». – 2014. – № 3. – С. 54–64.
283. Екзистенційність Шевченкового слова // Spheres of Culture. – Volume VII. – Lublin, 2014. – С. 39–50.

284. Енергетична домінанта поезії Т. Шевченка // Шевченко – символ духовної зв'язи українського і казахського народів : збірник матеріалів виступлень і докладів учасників третьих Шевченковських читань / под общ. ред. П. Токаря. – Астана, 2014. – 344 с. – С. 159–164.
285. «І бачить Бога на землі...». Співвідношення романтичного і реалістичного у поезії Тараса Шевченка. – Київ. – 2014. – Ч. 3. – С. 3–64.
286. Мудреці з дитячими серцями. (Про тип світосприймання геніїв) // Вісник Черкаського університету. Серія Філологічні науки. – 2014. – № 20 (313). – С. 3–13.
287. На романтичному привіллі // Бібліотечка «Дивослова». – 2014. – № 3. – С. 8–16.
288. Наближення до ідеалу: метаромантичний синтез // Бібліотечка «Дивослова». – 2014. – № 3. – С. 34–42.
289. Проза Дармограя // Бібліотечка «Дивослова». – 2014. – № 3. – С. – 17–23.
290. Реалістичні експерименти // Бібліотечка «Дивослова». – 2014. – № 3. – С. 16–17.
291. Родина – осереддя Шевченкової істини // Бібліотечка «Дивослова». – 2014. – № 3. – С. 53–54.
292. «Серце рвалося, сміялось, виливало мову...» // Шевченків світ. – 2014. – Випуск 7. – С. 145–147.
293. «Серцем поділитись...» (Родинні архетипи у художньому світі Тараса Шевченка) // Народознавчі зошити. – 2014. – № 3. – С. 453–461.
294. Тарас Шевченко: проблема розуміння // Літературознавство. Фольклористика. Культурологія : зб. наук. пр. / МОН України, ЧНУ ім. Б. Хмельницького, Осередок наук. т-ва Шевченка в Черкасах ; редкол.: В. Т. Поліщук (відп. ред.), Л. В. Скорина, А. Баранов [та ін.]. – Черкаси, 2014. – Вип. 15–17 – С. 9–42.
295. У лабіринтах вимушеного маскараду // Бібліотечка «Дивослова». – 2014. – № 3. – С. 23–34.

296. У школі класицизму // Бібліотечка «Дивослова». – 2014. – № 3. – С. 6–8.
297. Чому Шевченко – геній // Молодь Черкащини. – 2014. – 12 берез. – С. 6.
298. Шевченка не варто згадувати всує, але творчо й значно глибше // Нова доба. – 2014. – Ч. 18. – С. 4.
299. Шевченко як митець-візіонер // Бібліотечка «Дивослова». – 2014. – № 3. – С. 49–53.
300. «Щоб слово пламенем взялось» (Енергетика Шевченковго слова) : публіцистика // Дукля. – 2014. – № 3. – С. 54–56.

2015

301. Власне-мітичний механізм згармонізування світу // Вісник Черкаського університету. Серія Філософія. – 2015. – № 31 (364). – С. 66–73.
302. Генієзнавство: етапи становлення і кристалізація підходів // Spheres of Culture. – Volume XI. – Lublin, 2015. – С. 57–68.
303. Геній і його доба // Spheres of Culture. – Volume XII. – Lublin, 2015. – С. 46–55.
304. Добро і зло. Правда і кривда // Шевченківська енциклопедія : в 6 т. / НАН України, Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка ; редкол.: М. Г. Жулинський (гол.) [та ін.]. – Київ, 2015. – Т. 3. – С. 97–109.
305. Мистецтво розкодування «Кобзаря» // Вісник Черкаського університету. Серія Філологічні науки. – 2015. – № 25 (358). – С. 125–127. – Рецензія на кн.: Клочек Г. Шевченкове слово: спроби наближення / Г. Клочек. – Кіровоград : Імекс – ЛТД, 2014. – 416 с.
306. Мистецтво як шлях згармонізування людського духу // Вісник Черкаського університету. Серія Філологічні науки. – 2015. – № 25 (358). – С. 12–18.
307. «Нащо живем? Чого бажаєм?» (Питання про сенс історії: акцентування ключових аспектів) // Шевченків світ. – 2015. – Випуск 8. – С. 28–34.

308. Не минаючи ні титли, ніже тії коми (Кілька думок про нову книжку Григорія Ключека «Шевченкове Слово: спроби наближення») // Українська мова та література. – 2015. – № 5. – С. 24–29.
309. «Сердечний рай» (Шевченкова ідея гармонії) // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність : [зб. наук. ст.] / НАН України, Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича ; редкол. М. Литвин (голова) [та ін.], упоряд.: Б. Якимович (наук. ред.), Ф. Стеблій. – Львів, 2015. – Вип. 25 : Тарас Шевченко і Соборна Україна. – С. 44–55.

2016

310. Людвіг ван Бетговен і Тарас Шевченко: паралелі духовного самопоставання // Літературознавство. Фольклористика. Культурологія : зб. наук. пр. / МОН України, ЧНУ ім. Б. Хмельницького, Осередок Наук. т-ва Шевченка в Черкасах ; редкол.: В. Т. Поліщук (відп. ред.) [та ін.]. – Черкаси, 2016. – Вип. 23–25. – С. 433–446.
311. Настанова на гармонію як основа геніяльності Тараса Шевченка // XXVII наукова сесія Осередку Наукового товариства ім. Тараса Шевченка у Черкасах : матеріали доповідей / за ред. В. Масненка. – Черкаси, 2016. – 192 с. – С. 8–22.
312. Теоретичний заспів. Матеріяли та методичні рекомендації до вступних занять з української літератури у 8-му класі // Українська мова та література (Шкільний світ). – 2016. – № 5/6. – С. 84–89.
313. Міфотворча місія геніального мистецтва // Дивослово. – 2016. – № 3. – С. 47–53.
314. Народному письменнику і краєзнавцю Івану Дробному–85 // Черкаський край. – 2016. – 15 січня. – С. 5.
315. Українська література. 8 клас : підруч. для загальноосвіт. навч. закл. / В. І. Пахаренко, Н. А. Коваль. – Київ : Грамота, 2016. – 272 с. : іл.

Видання ознайомлює восьмикласників з українським фольклором і вводить у світ поезії, драматургії, прози та гумору. Містить оглядові розділи, стислі нариси життя та творчості письменників, скорочені тексти творів, коментарі до них, систему запитань і завдань різних рівнів складності, які допоможуть глибоко й різногранно осмислити літературні зразки.

2017

316. Криза у вивченні літератури: потреба зважених змін [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua/school/reform/54818/>
317. Людвіг Ван Бетговен і Тарас Шевченко: паралелі духовного самопоставання // Збірник праць Міжнародної (39-ї) наукової Шевченківської конференції «Творчість Тараса Шевченка: компаративний та інтертекстуальний простір»: 202-й річниці з дня народж. Т. Г. Шевченка присвяч., 26–27 квітня 2016 р. / МОН України, Ін-т літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, ЧНУ ім. Б. Хмельницького [та ін.] ; редкол.: В. Т. Поліщук (відп. ред.) [та ін.]. – Черкаси, 2017. – С. 433–446.
318. Музичні першооснови буття // Музична фактура літературного тексту: інтермедіальні студії. – Львів, 2017. – С. 65–74.
319. Осягання скрижалей духу // Дивослово. – 2017. – № 12. – С. 59–60. – Рец. на кн.: Рарицький О. Партитури тексту і духу (Художньо-документальна проза українських шістдесятників) / О. Рарицький. – Київ, 2016. – 488 с.
320. **Українська література. 9 клас : підруч. для загальноосвіт. навч. закл. – Київ : Грамота, 2017. – 272 с. : іл.**

Підручник присвячено вивченню вітчизняної літератури від найдавніших, мітичних часів до середини XIX століття. У ньому вміщено оглядові розділи, стислі нариси життя та творчості письменників, коментарі до художніх творів, систему запитань і завдань різних рівнів складності, які

допоможуть глибоко й різногранно осмислити літературні зразки. Репродукції творів класиків візуального мистецтва (живопису, скульптури, архітектури), а також звернення до музичних шедеврів, спектаклів, кінофільмів допомагають учням осягнути природу художньої творчості, ознайомитися з багатствами вітчизняної культури.

321. Щоб слово пламенем взялось». Кілька міркувань про оновлення літературної освіти // Дивослово. – 2017. – № 4. – С. 12–14.

2018

322. Авраменко О. М. Українська література. 10 клас (рівень стандарту) : підруч. для загальноосвіт. навч. закл. / О. М. Авраменко, В. І. Пахаренко. – Київ : Грамота, 2018. – 256 с.

У підручнику зроблено огляд розвитку рідної літератури періоду класичного реалізму і раннього модернізму. Також розміщено відомості з теорії літератури; біографічні матеріали про письменників; багатий ілюстративний матеріал та ін., а також художні тексти (повні або скорочені).

323. Духовний автопортрет поета в осмисленні академіка : передмова // Шевченко Т. Щоденні записи (Журнал). – Черкаси, 2018. – С. 7–16.
324. Проблеми вивчення сучасної української літератури в середній школі // Літературні меридіани : матеріали «круглого столу» на тему «Тенденції сучасного літературного процесу в Україні», 9–10 жовт. 2018 р. / Нац. спілка письменників України, Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка НАН України, Черкаський нац. ун-т ім. Б. Хмельницького, Каф. укр. л-ри та компаративістики ; ред. і уклад. В. Т. Поліщук. – Черкаси, 2018. – С. 10–16.
325. Тарас Шевченко. Текст і контекст. Посланіє : [критичні матеріали на твір Т. Шевченка] / авт. проекту В. І. Пахаренко ; упоряд.: В. І. Пахаренко, Ю. Гончар. – Черкаси : Вовчок О. Ю., 2018. – 175 с. – (Тарас Шевченко: текст і контекст).

Пропоноване видання продовжує серію «Тарас Шевченко: текст і контекст», у межах якої друкуються найвідоміші, найбільш значущі твори поета й найавторитетніші праці, їм присвячені. У цій книжці подано один з найпопулярніших і найзлюбоденніших творів Шевченка – поему «Посланіє». А також запропоновано низку різноманітних літературознавчих і методичних потрактувань поеми.

326. Українська література. 10 клас : підруч. для загальноосвіт. навч. закл. – Київ : Грамота, 2018. – 272 с.

Це навчальне видання містить відомості про життя та творчість письменників реалістичної і модерністської епох, аналіз художніх творів, систему запитань і завдань різних рівнів складності, які сприяють глибокому й різногранному осмисленню літературних зразків. Репродукції творів класиків візуального мистецтва (живопису, скульптури, архітектури), а також звернення до музичних шедеврів, спектаклів, кінофільмів допомагають учням осягнути природу художньої творчості, ознайомитися з багатствами вітчизняної культури.

2019

327. Білий налив : збірка поезій / переклад англійською Т. Брукс. – Черкаси : Вид-ць Ю. Чабаненко, 2019. – 118 с.

Автор так пояснює задум і назву книжки: «Серед багатьох дерев у батьківському саду найбільше любив змалечку крислату яблуню сорту білий налив. Таких великих, духмяних, смачних і красивих яблук відтоді не бачив. Не раз, коли чудуюся диву Життя і Вічності, Всесвіту довкола нас і в нас, спливає в пам'яті той сад із дитинства. Чимало істин він мені підказує. Звідти – й назва книжки».

328. Пророчий потенціал «Посланія» // Художній світ Тараса Шевченка і сучасність : зб. пр. Всеукраїнської (40-ї) наук. шевченківської конф., Черкаси, 17–18 квітня 2019 р. / М-во освіти і

науки України, Ін-т літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, Черкаський нац. ун-т ім. Б. Хмельницького, Осередок НТШ в Черкасах ; редкол.: М. Жулинський (голова), В. Т. Поліщук (відп. ред.) [та ін.]. – Черкаси, 2019. – С. 41–50.

329. Спомин про білого птаха // Холодний Яр : часопис / ред. В. Т. Поліщук. – Черкаси, 2019. – № 2. – С. 209–235.
330. Сучасна література в школі // Українська мова та література. – 2019. – № 1. – С. 43–46.
331. Так говорили наші діди й прадіди. Чому нові норми правопису не висмоктані з пальця. – 7 днів (Черкаси). – 2019. – № 23. – С. 16.
332. Чому мені дорого, коли я чую «осени» чи «любови»? // Черкаський край. – 2019. – № 26 (12 червня). – С. 9.

2020

333. Двосічний меч правди (Міркування, чужі і власні, про вірш В. Сосюри «Любіть Україну») // Холодний Яр : часопис / ред. В. Т. Поліщук. – Черкаси, 2020. – № 2. – С. 212–228.
334. Двосічний меч правди. Міркування, чужі та власні, про вірш Володимира Сосюри «Любіть Україну» // Українська мова та література. – 2020. – № 7/8. – С. 60–71.
335. «Держава не розбещує митців і науковців»: Василь Пахаренко відверто про викладання, наукову діяльність і щастя [Електронний ресурс] // Сайт Черкаського національного університету імени Богдана Хмельницького. – 2020. – 25 травня. – Режим доступу: cic@cdu.edu.ua.
336. Життя Шевченка в його щоденнику // Свобода (Нью-Йорк). – 2020. – 5 березня. – С. 13.
337. Зберегти літературу в школі // Дивослово. – 2020. – № 6. – С. 14–15.
338. Національна ідентичність письменника // Літературознавство. Фольклористика. Культурологія : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Черкаський нац. ун-т ім. Б. Хмель-

- ницького, Осередок наук. т-ва ім. Шевченка в Черкасах. – Черкаси, 2020. – Вип. 34. – С. 5–15.
339. Образ автора у щоденнику та повістях Тараса Шевченка: еволюція розуміння // *Studia Polsko-Ukrainskie*. – 2020. – № 7. – С. 38–58.
340. Символіка поеми Т. Шевченка «Великий льох» // Літературознавство. Фольклористика. Культурологія / М-во освіти і науки України, Черкаський держ. ун-т ім. Б. Хмельницького; ред. В. Г. Дончик; співред.: С. А. Китова, В. Т. Поліщук. – Черкаси, 2000. – Вип. 1. – С. 56–68.
341. **Тарас Шевченко. Текст і контекст. Садок вишневий коло хати : [критичні матеріали на твір Т. Шевченка] / авт. проекту В. І. Пахаренко; упоряд.: В. І. Пахаренко, М. Павленко. – Черкаси : Вовчок О. Ю., 2020. – 240 с. – (Тарас Шевченко: текст і контекст).**
Це видання продовжує серію «Тарас Шевченко: текст і контекст», у межах якої представлено найвідоміші, найбільш значущі твори поета і найконцептуальніші праці, їм присвячені. У цьому томі зібрані матеріали про невелику, проте вельми емку й багатопланову поезію – ліричну мініатюру «Садок вишневий коло хати...».
342. Тяжіння до світла дня. Домінанти художнього стилю Тодося Осьмачки // Літературознавство. Фольклористика. Культурологія : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Черкаський нац. ун-т ім. Б. Хмельницького, Осередок наук. т-ва ім. Шевченка в Черкасах. – Черкаси, 2020. – Вип. 34. – С. 15–26.

2021

343. Актуальні проблеми підготовки нових навчальних програм і шкільних підручників з української літератури // Збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми сучасного підручника: ключові компетентності та предметні навички». – Київ, 2021. – С. 192–194.

344. Дорога додому (Риси метамодернізму в романі Сергія Жадана «Інтернат») // Українська мова та література. – 2021. – Ч. 7–8. – С. 70–83.
345. «Душа на диво спромоглася» // Холодний Яр : часопис Черкаської обл. орг. Нац. спілки письменників України. / ред. В. Поліщук. – Черкаси, 2021. – № 2 (63). – С. 227–229.
346. Метамодернізм як мистецький напрям: роздуми про новий тип світосприйняття // Українська мова та література. – 2021. – Ч. 7–8. – С. 56–68.
- 347. Модельна навчальна програма «Українська література. 5–6 класи» для закладів загальної середньої освіти / Яценко Т. О., Пахаренко В. І., Слижук [та ін.]. – Київ : Конві-Прінт. – 2021. – 64 с.**
У чинній модельній навчальній програмі, що затверджена наказом МОН, визначено орієнтовну послідовність досягнення очікуваних результатів навчання учнів, зміст навчального предмета та види навчальної діяльності учнів 5–6 класів. Спираючись на модельну навчальну програму, заклади освіти можуть розробляти власні навчальні програми.
348. Теоретико-літературна проблематика в новому підручнику української літератури для 5 класу// Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції з нагоди 95-річчя Інституту педагогіки НАПН України. – Київ, 2021. – С. 38–43.
349. Типологія читання як методична проблема в сучасній шкільній літературній освіті // Збірник тез III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи», Київ, 29 березня 2021 р. – Київ, 2021. – С. 167–171.
350. Чигиринський шлях // Антологія творів письменників Черкащини про Тараса Шевченка / уклад. В. Коваленко. – Черкаси, 2021. – С. 295.

351. Яценко Т. Календарно-тематичне планування. Українська література, 5 клас. За модельною навчальною програмою «Українська література. 5–6 класи» / Т. Яценко, В. Пахаренко, В. Кизилова // Українська мова і література в школах України. – 2021. – № 5. – С. 33–40.
352. Яценко Т. Підручник літератури для 5 класу Нової української школи: питання структури та змісту / Т. Яценко, В. Пахаренко // Вісник Луганського національного університету ім. Т. Шевченка. Серія: Педагогічні науки. – Старобільськ, 2021. – Ч. 4. – С. 196–202.

2022

353. Григорій Сковорода // Від Сковороди до сьогодні / упоряд. З. Філіпчук. – Дрогобич, 2022. – 240 с. – С. 8–27.
354. Життєтворчість Григорія Сковороди як вияв його геніяльності // Григорій Сковорода – письменник, мислитель, педагог : науковий семінар, присвячений 300-річчю з дня народження Г. Сковороди. – Черкаси, 2022.
355. З вершин і низин есеїстичного шевченкознавства // Українська літературна шевченкіана: формально-змістові дискурси за 150 літ. : збірник праць Всеукраїнської (41-ї) наукової Шевченківської конференції. – Черкаси. – 2022. – С. 12–26.
356. Ключові аналітичні аспекти шевченкіани Юрія Барабаша. Шевченків світ : наук. щорічник / Черкаський наук. центр шевченкознавчих дослідж., Ін-т літ. ім. Т. Г. Шевченка НАН України, Черкаська облдержадмін., Осередок НТШ у Черкасах ; відп. ред. В. Т. Поліщук. – Черкаси, 2022. – Вип. 15. – С. 97–101.
357. Література (українська та зарубіжна) : підручник інтегрованого курсу для 5 класу закладів загальної середньої освіти. Ч. 1 / Т. Яценко, В. Пахаренко, І. Тригуб, О. Слижук. – Київ : Вид-й дім «Освіта», 2022. – 241 с.

358. Література (українська та зарубіжна) : підручник інтегрованого курсу для 5 класу закладів загальної середньої освіти. Ч. 2 / Т. Яценко, В. Пахаренко, І. Тригуб, О. Слижук. – Київ : Вид-й дім «Освіта», 2022. – 246 с.

Корисним і пізнавальним читацьким путівником у світі української та зарубіжної літератур є цей підручник. П'ятикласники одержують чудову можливість ознайомитися з творчістю видатних українських і зарубіжних письменників і письменниць, художні твори яких – то цілий світ, багатий і неповторний, довідуються про таємниці їх написання, дізнаються цікаві факти про митців художнього слова, вчать вести читацький діалог із авторами та їхніми героями, осмислювати проблеми, що знайшли художнє відображення в текстах.

359. Програма. Українська література. Цикл: адаптаційний, 5–6 класи. Галузь: мовно-літературна. / Т. О. Яценко, В. І. Пахаренко, Т. Б. Качак [та ін.] // Українська мова і література в школі. – 2022. – № 2. – С. 47–64.

360. Програма. Українська література. 5–6 класи / Т. О. Яценко, В. І. Пахаренко, Т. Б. Качак [та ін.] // Українська мова і література в школі. – 2022. – № 3. – С. 45–61.

361. Яценко Т. Українська література : підручник для 5 класу закладів загальної середньої освіти / Т. Яценко, В. Пахаренко, О. Слижук. – Київ : Вид-й дім «Освіта», 2021. – 256 с.

Підручник вводить юних читачів у світ рідної літератури, знайомить із цікавими творами фольклору (казки, прислів'я, легенди, перекази) та авторської літератури (казки, оповідання, вірші), що вчать любити природу, Батьківщину, бути людяними, духовно багатими особистостями.

362. Muzy nad Brdą i Dnieprem. – Bydgoszcz : Instytut wydawniczy «Świadectwo», 2022. – Вірші: с. 62–65, переклади з польської: с. 44, 69, 72, 73, 74, 76.

2023

363. Василь Симоненко. Молитва. Поезія. Щоденник. / упоряд. і автор передмови В. Пахаренко. – Черкаси : Вид-ць О. Третьяков. – 2023. – 296 с.

Збірка містить кращі твори В. Симоненка. Також представлено сторінки рукописного зошита автора, який до нині не публікувався. Читачі можуть уперше побачити таку кількість автентичних текстів митця, зрозуміти, як письменник працював над кожним словом, як добирав найвлучніші образи.

364. Дидактичні аспекти нової шкільної програми з української літератури для 8–9 класів. Доповідь // Шкільна літературна освіта: традиції і новаторство. Волошинські читання : збірник матеріалів всеукраїнської наукової конференції. – Київ, 2023. – С. 190–193.
365. З любов'ю до життя : передмова // Слово від серця. Поетична збірка. – Черкаси : Інтроліга TOP. – 2023. – С. 3–4.
366. «І всі мови... всі знаєте. А своєї дастьбі...». Виклики для сучасної вітчизняної науки і освіти // Слово Просвіти. – 2023. – Ч. 25. – С. 5.
367. Література (українська та зарубіжна). 6 клас : підруч. інтегр. курсу для закл. заг. середньої освіти : у 2 ч. Ч. 1 / Т. О. Яценко, В. І. Пахаренко, І. А. Тригуб, О. А. Слижук. – Київ : Освіта, 2023. – 240 с. : іл.
368. Література (українська та зарубіжна). 6 клас : підруч. інтегр. курсу для закл. заг. середньої освіти : у 2 ч. Ч. 2 / Т. О. Яценко, В. І. Пахаренко, І. А. Тригуб, О. А. Слижук. – Київ : Освіта, 2023. – 224 с. : іл.

Захоплива мандрівка сторінками української та зарубіжної художніх літератур знайомить з творами різних жанрів, з літературними героями та героїнями, розкриває цікаві факти про письменників, секрети художніх образів у літературі та інших видах мистецтва.

369. Модельна навчальна програма «Українська література. 7–9 класи» / Т. Яценко, В. Пахаренко, І. Тригуб, О. Слизук О. – Київ. – 2023. – 138 с.

370. Модельна навчальна програма «Інтегрований курс літератури (української та зарубіжної). 7–9 класи» / Т. Яценко, В. Пахаренко, І. Тригуб [та ін.]. – Київ, 2023. – 149 с.

Пропоновані модельні навчальні програми для 7–9 класів закладів загальної середньої освіти, затверджені МОН України, є орієнтовною стратегією вивчення рідної і зарубіжної літератур у згаданих класах. Для 7 класу автори передбачають продовження жанрово-тематичного підходу, а у 8–9 – естетико-стильове прочитання творів. У програмах визначено орієнтовну послідовність досягнення очікуваних результатів навчання учнів, зміст навчального предмета та види навчальної діяльності школярів.

371. Поліщук В. «Війна і література» : [Міжнародна наукова конференція відбулася в Черкаському національному університеті ім. Б. Хмельницького 27–28 квітня 2023 р.] / В. Поліщук, В. Пахаренко // Слово і час. – 2023. – № 4. – С. 113–115.

372. Секрети мистецтва слова. – Київ : Вид. дім «Освіта», 2023. – 408 с. : іл.

У цьому poradniku йдеться про сутність мистецтва, художнього слова, про надхнення, природу асоціативного мислення та інші особливості мистецького світосприймання. Окреслено закономірності розвитку літературного процесу. Зосереджено увагу на визначальних прикметах найважливіших мистецьких напрямів: мітології, фольклору, готики, ренесансу, бароко, класицизму, романтизму, модернізму (з цілою низкою течій), постмодернізму та метамодернізму.

373. Тема сучасної війни росії проти України в новій шкільній програмі з літератури [Електронний ресурс] // Ключ. – Режим доступу: [ch.kiev.ua|KEU|Books|ShowBook/](http://ch.kiev.ua/KEU/Books/ShowBook/).

374. *Форми національної самоідентичності письменника // Національна самоідентичність у мові й культурі : збірник наукових праць.* – Київ, 2023. – 458 с. – С. 123–127.
375. Яценко Т. Ключові компетентності у змісті підручника української літератури для 5 класу [Електронний ресурс] / Т. Яценко, В. Пахаренко // *Проблеми сучасного підручника.* – С. 202–211. – Режим доступу: <https://doi.org/10.32405/2411-1309-2022-28-202-211>. – Назва з екрану.
376. Яценко Т. *Українська література. 6 клас : підруч. для закл. заг. середньої освіти / Т. О. Яценко, В. І. Пахаренко, О. А. Слижук.* – Київ : Освіта, 2023. – 256 с. : іл.

Підручник розроблено за модельною навчальною програмою «Українська література. 5–6 класи» для закладів середньої освіти (авт. Яценко Т. О., Качак Т. Б., Кизилова В. В., Пахаренко В. І., Дячок С. О., Овдійчук Л. М., Слижук О. А., Макаренко В. М., Тригуб І. А.). Прямуючи від теми до теми, юні читачі поступово збагачують свій читацький досвід, удосконалюють читацькі вміння, розвивають творчі здібності, вчать ся глибоко осмислювати інформацію, яку черпають із кришталевого джерела літературної творчості.

2024

377. *Література (українська та зарубіжна) : підруч. інтегрованого курсу для 7 кл. закл. загальн. середн. освіти (у 2-х частинах) : Ч. 1 / Т. Яценко, В. Пахаренко, І. Тригуб.* – Київ : Грамота, 2024. – 272 с. : іл.
378. *Література (українська та зарубіжна) : підруч. інтегрованого курсу для 7 кл. закл. загальн. середн. освіти (у 2-х частинах) : Ч. 2 / Т. Яценко, В. Пахаренко, І. Тригуб.* – Київ : Грамота, 2024. – 288 с. : іл.

Підручники відповідають вимогам Державного стандарту базової середньої освіти та чинній модельній на-

вчальній програмі «Інтегрований курс літератури (української та зарубіжної)» 7–9 класи. У виданні запропоновано твори класичної і сучасної української та зарубіжної літератури різних родів і жанрів, стислі нариси про життя та творчість письменників, систему компетентнісно орієнтованих запитань і завдань різних рівнів складності.

379. Українська література : підруч. для 7 кл. закл. загальн. середн. освіти / Т. Яценко, В. Пахаренко, О. Слижук. – Київ : Грамота, 2024. – 288 с. : іл.

Підручник відповідає вимогам Державного стандарту базової середньої освіти та чинній модельній навчальній програмі «Українська література. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти. У виданні запропоновано твори класичної та сучасної української літератури різних родів і жанрів, стислі нариси про життя та творчість письменників, систему компетентнісно орієнтованих запитань і завдань різних рівнів складності.

380. «Щоб слово... серце розтопило...» (Вивчення творчості Тараса Шевченка в Новій українській школі) // Тарас Шевченко і сучасна суспільно-культурна ситуація : зб. праць Всеукраїнської (42-ї) наукової шевченківської конференції. Черкаси, 2024. – С. 39–47.
381. Доля генія : передмова // Шевченко Т. Г. Відроджений «Кобзар» : зб. тв. – Харків, 2024. – С. 11–40.

Наукове керівництво, літературне консультування, рецензування та редагування

2005

1. Горліс-Горський Ю. Холодний Яр : роман : у 2 ч. / Ю. Горліс-Горський ; наук. ред.: В. В. Масненко ; літ. консультант В. І. Пахаренко. – Черкаси : Відлуння-плюс, 2005. – 416 с. – (Серія «Пам'ятаймо, браття!»).

2007

2. Белень А. І. Перо письменника і пензель художника. Бароко, романтизм і модернізм в українській культурі / А. І. Белень ; рец.: В. Шпак, В. Пахаренко. – Черкаси : Вертикаль, 2007. – 256 с.
3. Голодомор 1932–1933 на Черкащині. Книга пам'яті в документах і спогадах : [зб. докум.] / Черкаська обл. держ. адміністрація ; ред.: О. В. Черевко, В. В. Масненко, В. І. Пахаренко [та ін.], уклад.: П. М. Жук, В. І. Захарченко [та ін.], рец. В. Т. Поліщук. – Черкаси : Чабаненко Ю. А., 2007. – 484 с. : фото. кол.
4. Письменники Черкащини : вибрані твори. Кн. 1 / редкол.: Г. П. Білоус, В. І. Захарченко, В. І. Пахаренко [та ін.] ; упоряд. Г. П. Білоус. – Черкаси : Чабаненко Ю. А., 2007. – 516 с. – (Література рідного краю).
5. Письменники Черкащини : вибрані твори. Кн. 2 / редкол.: Г. П. Білоус, В. І. Захарченко, В. В. Пахаренко [та ін.] ; упоряд. Г. П. Білоус. – Черкаси : Чабаненко Ю. А., 2007. – 512 с. – (Література рідного краю).
6. Холодний Яр : часопис Черкаської обл. орг. Нац. спілки письменників України. № 3 / голов. ред., уклад. Г. П. Білоус ;

- вид. рада: Г. Ю. Діхтяренко, В. І. Захарченко, М. Т. Негода [та ін.] ; Пахаренко, В. І. (ред.). – Черкаси : Чабаненко Ю. А., 2007. – 320 с.
7. Холодний Яр : часопис Черкаської обл. орг. Нац. спілки письменників України. № 4 / голов. ред. і уклад. Г. П. Білоус ; вид. рада: Г. Ю. Діхтяренко, В. І. Захарченко, М. Т. Негода [та ін.] ; В. І. Пахаренко (ред.). – Черкаси : Чабаненко Ю. А., 2007. – 320 с.

2009

8. Збірник праць Всеукраїнської (37-ї) наукової шевченківської конференції : 22–24 квітня 2009 р., [м. Черкаси] : 195-й річниці з дня народж. Т. Г. Шевченка / Ін-т літератури ім. Т. Г. Шевченка, Черкаський нац. ун-т ім. Б. Хмельницького, Черкаська облдержадміністрація [та ін.] ; відп. ред.: В. Т. Поліщук ; Пахаренко, В. І. (ред.) редкол.: М. Г. Жулинський (голова) [та ін.]. – Черкаси : Чабаненко Ю. А., 2009. – 598 с.
9. Літературознавство. Фольклористика. Культурологія : зб. наук. пр. Вип. 8 / М-во освіти і науки України, Черкаський нац. ун-т ім. Б. Хмельницького ; редкол.: В. Г. Дончик (голова), В. Т. Поліщук (відп. ред.), В. І. Пахаренко [та ін.]. – Черкаси : Чабаненко Ю. А., 2009. – 152 с. – Бібліогр.: с. 128.
10. Холодний Яр : часопис Черкаської обл. орг. Нац. спілки письменників України. № 2 / голов. ред. і уклад. Г. П. Білоус ; ред. вид. рада: Г. Ю. Діхтяренко, В. І. Захарченко, О. А. Озірний, В. І. Пахаренко. – Черкаси : Бізнес-стиль, 2009. – 319 с.
11. Гончар Ю. О. Гендерна інтерпретація художнього світу Тараса Шевченка [Текст] : дис... канд. філол. наук: 10.01.01 – Українська література. Науковий керівник В. І. Пахаренко. Кіровоградський держ. педагогічний ун-т ім. Володимира Винниченка. – Кіровоград, 2009.

2010

12. Гончар Ю. О. Сердечний рай (Гендерні аспекти художнього світу Тараса Шевченка) : монографія / Ю. О. Гончар ; наук. ред. В. Пахаренко ; Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка, Черкаський нац. ун-т ім. Б. Хмельницького. – Черкаси : Брама-Україна, 2010. – 188 с.
13. Холодний Яр : часопис Черкаської обл. орг. Нац. спілки письменників України. № 1 / голов. ред. і уклад. Г. П. Білоус, вид. рада: Г. Ю. Діхтяренко, В. І. Пахаренко [та ін.]. – Черкаси : Чабаненко Ю. А., 2010. – 319 с.
14. Холодний Яр : часопис Черкаської обл. орг. Нац. спілки письменників України. № 2 / голов. ред. і уклад. Г. П. Білоус, вид. рада: Г. Ю. Діхтяренко, В. І. Пахаренко [та ін.]. – Черкаси : Чабаненко Ю. А., 2010. – 320 с.

2013

15. До програми курсу за вибором «Письменники – лавреати Шевченківської премії – золотий фонд української літератури» : до 200-річчя з дня народження Т. Г. Шевченка : книжка для вчителя. 11 кл. / Департамент освіти і науки Черкаської облдержадмін., Черкаський обл. ін-т післядипломної освіти пед. працівників Черкаської обл. ради ; авт.-уклад.: О. І. Месевря, С. І. Січкара ; рецензенти: В. І. Пахаренко, С. М. Лис. – Черкаси : Чабаненко Ю. А., 2013. – 258 с.
16. Добридень О. В. Новаторство Василя Стефаніка як новеліста / О. В. Добридень, наук. керівник В. І. Пахаренко // Актуальні проблеми природничих та гуманітарних наук у дослідженнях молодих вчених «Родзинка–2013» : зб. матеріалів XV Всеукраїнської наук. конф. молодих вчених, Черкаси 18–19 квітня 2013 р. Серія Філологічні науки. Соціальні комунікації / М-во освіти і науки України, Черкаський нац. ун-т ім. Б. Хмельницького ; редкол.:

А. І. Кузьмінський, Н. А. Тарасенкова, О. О. Богатирьов [та ін.] ; редкол. серії: Л. В. Корновенко (відп. ред.) [та ін.]. – Черкаси, 2013. – С. 184–185.

2020

17. Новохатько В. В. Форми інтертекстуальності у щоденнику Костянтина Москальця «Келія чайної троянди» / В. В. Новохатько, наук. керівник В. І. Пахаренко // Актуальні проблеми природничих і гуманітарних наук у дослідженнях молодих учених «Родзинка–2020» : зб. матеріалів XXII Всеукраїнської наук. конф. молодих учених, Черкаси, 23–24 квітня 2020 р. / М-во освіти і науки України, Черкаський нац. ун-т ім. Б. Хмельницького ; редкол.: О. В. Черевко (голов. ред.) [та ін.]. – Черкаси, 2020. – С. 477–479.
18. Поліщук В. Літературна енциклопедія Черкащини. Т. 1. А–К / В. Поліщук ; рецензенти: В. І. Пахаренко, М. І. Степаненко, Л. Т. Демченко. – Черкаси : Чабаненко Ю. А., 2020. – 668 с.

2021

19. Поліщук В. Літературна енциклопедія Черкащини. Т. 2. Л–Р / В. Поліщук ; рецензенти: В. І. Пахаренко, М. І. Степаненко, Л. Т. Демченко. – Черкаси : Чабаненко Ю. А., 2021. – 428 с.
20. Поліщук В. Літературна історія Черкаського університету : документ.-біобібліогр. нарис : до 100-річчя Черкаського нац. ун-ту ім. Б. Хмельницького / В. Поліщук ; рецензенти: В. І. Пахаренко, Г. М. Голиш. – Черкаси : ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2021. – 234 с.

2022

21. Записки Осередку Наукового товариства імени Шевченка у Черкасах : матеріали XXXII березневої наук. сесії. Т. 3. Осере-

док НТШ у Черкасах ; редкол.: В. В. Масненко (відп. ред.) [та ін.] ; рецензенти: В. І. Пахаренко, Л. І. Синявська. – Черкаси : Гордієнко Є. І., 2022. – 232 с.

2023

22. Поліщук В. Т. Музи Тараса Шевченка. Інтимно-любівні дискурси української літературної шевченкіани : монографія / В. Т. Поліщук ; Пахаренко, В. (рецензент). – Київ : Ліра-К, 2023. – 338 с.

2024

23. Незалежність у полум'ї війни: українська література спротиву: колективна монографія/ за наук. ред. М. Жулинського; рецензенти: П. Михед, В. Пахаренко, В. Соболев. - Київ: НАН України, Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка, 2024. – 460 с.

Вибрані матеріали про В. І. Пахаренка

1988

1. Забудський І. Білий вірш про тебе [вірші нашого земляка В. Пахаренка] / І. Забудський // Молодь Черкащини. – 1988. – 27 лютого. – С. 3.

1989

2. Таємниця Пахаренка // Молодь Черкащини. – 1989. – 1–7 трав. – С. 6.

1992

3. Сом М. Хто украв Пахаренка? / М. Сом // Українська мова і література в школі. – 1992. – № 1. – С. 92.
- 4.

1994

5. Чередниченко Д. Щастя болить : передмова / Д. Чередниченко // Пахаренко В. Скалки : поезії. – Київ, 1994. – С. 3–4.

1995

6. Дорошина Л. «Незбагнений апостол» – книга, що «греблі рве» (Нова книжка В. Пахаренка про Т. Шевченка) / Л. Дорошина // Молодь Черкащини. – 1995. – 18 березня. – С. 12.
7. Процюк С. Як відрізнити народництво від модернізму (В. Пахаренко) / С. Процюк // Слово і час. – 1995. – № 4. – С. 45–46.

1996

8. Процюк С. Як відрізнити народництво від модернізму? Василь Пахаренко / С. Процюк // Процюк С. Лицарі стилосу та кав'ярень : есеї про дев'яноститників / С. Процюк. – Київ, 1996.
9. Чуйко В. Навіщо людина пише вірші? (Огляд поетичної збірки переможців Міжнародного літературного конкурсу «Гранослов») / В. Чуйко // Дніпро. – 1996. – № 1–2. – С. 126–138.

1997

10. Наш автор [Василь Пахаренко: біографічні дані] // Пахаренко В. І. Нарис української поезики / В. І. Пахаренко. – Київ, 1997. – С. 80.

1999

11. Надточій О. «Віті єдиного древа»: бесіда з письменником В. Пахаренком / О. Надточій // Нова Доба. – 1999. – 21 вересня. – С. 1–2.
12. Салій М. Кризь сльози – творив / М. Салій // Черкаський край. – 1999. – 21 липня. – С. 8.

2001

13. Білоус П. Порадник для вчителів: «Художнє слово В. Пахаренка» / П. Білоус // Українська мова і література в школі. – 2001. – № 11. – С. 24.
14. Пахаренко Василь Іванович // Поліщук В. Черкащина літературна : статті, бібліогр. матеріали / В. Т. Поліщук, М. П. Поліщук. – Черкаси, 2001. – С. 173.

2002

15. Василь Пахаренко: літературний портрет // Українська мова і література в школі. – 2002. – № 7. – С. 55.

16. Дмитрій, Патріярх Київський і всієї України. Щасливої дороги в Україну [про друге видання книги В. Пахаренка «Незбагнений постол»] / Дмитрій, Патріярх Київський і всієї України // Українська мова і література в школі. – 2002. – № 7. – С. 55.

2003

17. Месевря О. Проблема добра і зла у творчості українських письменників / О. Месевря // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2003. – № 1. – С. 74–82.
18. Месевря О. Підручник нового типу з літератури є! // О. Месевря // Педагогічний вісник. – 2003. – № 4. – С. 51–52.
19. Месевря О. Підручник нового типу з літератури є! // О. І. Месевря // Українська мова та література. – 2003. – № 33. – С. 3.

2004

20. Нікітенко Л. Реальна боротьба за українську державу розпочинається тільки тепер. За 13 років незалежності України так і не стала незалежною, вважає черкаський письменник Василь Пахаренко : інтерв'ю / Л. Нікітенко // Україна молода. – 2004. – 25 березня. – С. 4.

2005

21. Василь Пахаренко [довідка про творчість] // Програма спецкурсу Сучасний літературний процес на Черкащині. – Черкаси, 2005. – С. 19–20.
22. Дорошина Л. «Як він ішов»... навздогін двотомнику / Л. Дорошина // Нова Доба. – 2005. – 17 лютого. – С. 9.

23. Крапива Ю. «Віті єдиного древа» – книга про голодомор / Ю. Крапива // Місто. – 2005. – № 49. – С. 11.
24. Лис С. Провідники до літературознавчих глибин. Про книги Василя Пахаренка / С. М. Лис // Педагогічний вісник. – 2005. – № 1–2. – С. 56–57.
25. Погляд на Асоціацію українських письменників: Василь Пахаренко // Книжковий клуб плюс. – 2005. – № 10. – С. 22.
26. Шквар Г. «Розум не хоче й не може цього зрозуміти» [В. Пахаренко «Віті єдиного древа»] / Г. Шквар // Черкаський край. – 2005. – 25 листопада. – С. 2.

2006

27. Баран Є. Відродження «викорчуваної правди»: Василь Пахаренко. Віті єдиного древа: Україна Східна і Західна в апокаліпсисі ХХ століття / Є. Баран // Кур'єр Кривбасу : Література, культурологія, політика, народознавство. – 2006. – № 198. – С. 176–177.
28. Лавреати премії імени Дмитра Нитченка [в т.ч. В. І. Пахаренко] // Урядовий кур'єр. – 2006. – 24 лютого. – С. 9.
29. Претенденти на Симоненківську премію 2007 року // Черкаський край. – 2006. – 15 листопада. – С. 3.
30. Троє лавреатів – наші, з Черкащини // Черкаський край. – 2006. – 3 березня. – С. 2.

2007

31. Безуглий В. «Зберегти живу пам'ять про предків» – ось чого прагне цьогорічний симоненківський лавреат В. Пахаренко / В. Безуглий // Нова Доба. – 2007. – 4 січня. – С. 2.
32. Боковня Т. Лавреатом Симоненківської премії 2007 р. став черкаський письменник В. Пахаренко / Т. Боковня // Нова Доба. – 2007. – 4 січня. – С. 3.
33. Поліщук В. Лавреат Симоненківської премії 2007 року / В. Поліщук // Черкаський край. – 2007. – 5 січня. – С. 3.

34. Поліщук В. Лавреат Симоненківської премії 2007 року / В. Поліщук // Нова Доба. – 2007. – 4 січня. – С. 3.

2009

35. Іванишин П. Тарас Шевченко як етик : рецензія / П. Іванишин // ЛітАкцент. Сучасна література в колі твого читання : альманах / ред. В. Панченко. – Київ, 2009. – Вип. 1 (3). – С. 270–273. – Рец. на кн.: Пахаренко В. Начерк Шевченкової етики / В. Пахаренко. – Черкаси : Брама-Україна, 2007. – 207 с.

2012

36. Пахаренко Василь Іванович // Поліщук В. Література рідного краю (Літературна Черкащина) : підручник : біобібліогр. дод. / В. Т. Поліщук, М. П. Поліщук. – Черкаси, 2012. – С. 253.

2013

37. Михида С. Діялог за вікном: рецензія / С. Михида // Дивослово. – 2014. – № 12. – С. 58–59. – Рец. на кн.: Пахаренко В. Шевченко як геній. Природа, своєрідність і стратегії інтерпретації геніальності поета : монографія / В. Пахаренко. – Черкаси : Брама-Україна, 2013. – 839 с.
38. Пахаренко Василь Іванович // Поліщук В. Література рідного краю (Літературна Черкащина) : підручник : біобібліогр. дод. / В. Т. Поліщук, М. П. Поліщук. – Черкаси, 2013. – С. 488–489.
39. Пахаренко Василь Іванович // Шевченківська енциклопедія : у 6 т. Т. 4. М–Па / гол. ред. М. Г. Жулинський. – Київ : Ін-т літератури ім. Т. Г. Шевченка, 2013. – С. 793–794.

2014

40. За заслуги перед Черкащиною нагородили відомого шевченкознавця [Електронний ресурс] // Рідна Черкащина. – 2014. – 13 травня. – Режим доступу: <https://ck.ridna>.

ua/2014/05/13/za-zasluchy-pered-cherkaschynoyu-nahorodyly-vidomoho-shevchenkoznavsya/

41. Зінченко О. «Такого викладача хочеться слухати вічно»// Нова доба. – 2014. – 13 травня. – С. 14.
42. Яременко В. Дослідження феномену Тараса Шевченка : рецензія / В. Яременко // Слово і час. – 2014. – № 6. – С. 104–108.

2015

43. Василь Пахаренко отримав науковий ступінь доктора філологічних наук [Електронний ресурс] // Нова Доба. – 2015. – 1 квітня. – Режим доступу: <https://novadoba.com.ua/198495-vasyl-pakharenko-otrymav-naukovyuy-stupin-doktora-filologichnykh-nauk.html>.
44. Василь Пахаренко отримав науковий ступінь доктора філологічних наук [Електронний ресурс] // Прочерк. – 2015. – 1 квітня. – Режим доступу: <https://procherk.info/news/7-cherkassy/31932-vasil-paharenko-otrimav-naukovij-stupin-doktora-filologichnih-nauk>.

2021

45. Пахаренко Василь Іванович // Поліщук В. Літературна енциклопедія Черкащини. Т. 2. Л–Р / В. Поліщук. – Черкаси, 2021. – С. 279–281.

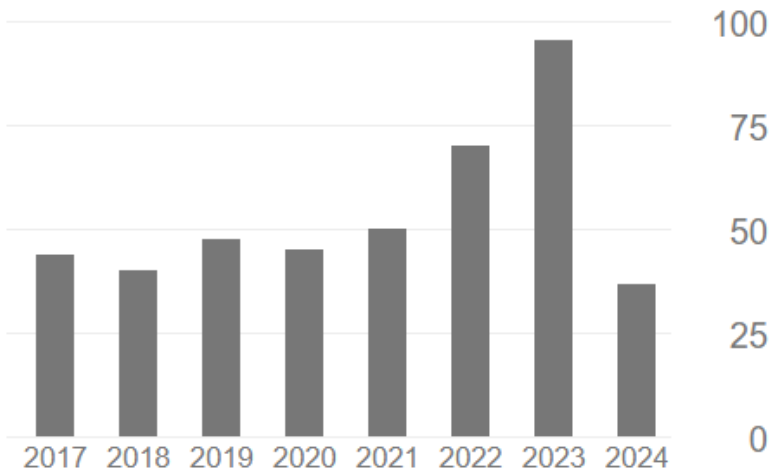
2024

46. Пахаренко Василь Іванович / В. Т. Поліщук // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. – Київ : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2024. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-883887>
47. Пахаренко Василь Іванович [Електронний ресурс] // Вікіпедія. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki>.

Індекс цитування

Профіль у наукометричній базі Google Scholar
(<https://scholar.google.com.ua/citations?user=JNn4l-gAAAAJ>)

	Усі	3 2019
Цитування	803	356
h-індекс	15	10
i10-індекс	22	11

Список умовних скорочень

авт. вступ. сл. – автор вступного слова
авт. проекту – автор проекту
автореф. дис. ... д-ра філол. наук – автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філологічних наук
автореф. дис... канд. філол. наук – автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук
берез. – березень
біобібліогр. покажч. – біобібліографічний покажчик
верес. – вересень
вид. – видання
вид. допов. – видання доповнене
вид. рада – видавнича рада
відп. за вип. – відповідальний за випуск
відповід. ред. – відповідальний редактор
Всеукр. наук. конф. – Всеукраїнська наукова конференція
голов. ред. – головний редактор
дис. ... д-ра філол. наук – дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філологічних наук
допов. – доповнено
жовт. – жовтень
зб. наук. ст. – збірник наукових статей
зб. пр. – збірник праць
ЗНЗ – загальноосвітній навчальний заклад
іл. – ілюстрації
ім. – імени
ін. – інші
Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка – Інститут літератури імені Т. Г. Шевченка

Ін-т педагогіки АПН України – Інститут педагогіки Академії педагогічних наук України
квіт. – квітень
кн. – книга
лип. – липень
листоп. – листопад
лют. – лютий
м. – місто
М-во освіти і науки України – Міністерство освіти і науки України
навч. посіб. – навчальний посібник
Навч.-наук. ін-т іноземних мов – Навчально-науковий інститут іноземних мов
НАН України – Національна академія наук України
наук. ред. – науковий редактор
наук. шевченківської конф. – наукової шевченківської конференції
Нац. акад. наук України – Національна академія наук України
Осередок Наук. т-ва Шевченка – Осередок Наукового товариства імені Шевченка
підруч. для вищ. навч. закладів – підручник для вищих навчальних закладів
редкол. – редколегія
репр. видання – репринтне видання
рр. – роки
серп. – серпень
січ. – січень
т. зв. – так званий
тези обл. наук.-практ. конф. – тези обласної науково-практичної конференції
трав. – травень
уклад. – укладач
УПА – Українська Повстанська Армія
упоряд. – упорядник
УРСР – Українська Радянська Соціалістична Республіка
черв. – червень

Черкаська облдержадмін. – Черкаська обласна державна адміністрація

Черкаський держ. пед. ін-т. – Черкаський державний педагогічний інститут

Черкаський держ. ун-т ім. Б. Хмельницького – Черкаський державний університет імени Богдана Хмельницького

шеф-ред. – шеф-редактор

Шк. світ – Шкільний світ

Іменний покажчик

Авраменко О.	56, 57, 58, 69
Андрусяк І.	44
Андрухович Ю.	48
Антоненко-Давидович Б.	41
Багрянний І.	59
Балей С.	44
Барабаш Ю.	46, 50, 54
Баран Є.	21, 23, 27, 88
Баранов А.	61, 62, 65
Бартко О. А.	48
Безуглий В.	88
Белень А. І.	80
Бернадська Н. І.	57
Бетховен, Людвіг ван	67
Білоус Г. П.	44, 47, 53, 54, 56, 80, 81, 82
Білоус П.	19, 52, 86
Богатирьов О. О.	83
Боковня Т.	88
Боронь О.	54
Брукс Т.	70
Вертій О.	50
Винниченко В.	57
Вознюк П.	50
Волошина Н. Й.	39
Гирич І.	50
Гоголь М.	54
Голиш Г. М.	83
Головко А.	41
Гончар Ю.	60, 63, 69, 81, 82
Горішня Н.	53
Горліс-Горський Ю.	80

Градовський А. В.	39, 60
Гумільова М.	38
Де О.	36, 43
Демченко Л. Т.	83
Дзюба І.	23, 54, 90
Димитрій, Патріарх Київський і всієї України	18, 87
Діхтяренко Г. Ю.	49, 56, 81, 82
Добридень О. В.	82
Дончик В. Г.	45, 48, 72, 81
Дорошина Л.	85, 87
Драй-Хиара М.	54
Дробний І.	32, 67
Дячок С. О.	78
Єфремов С.	8, 38, 45, 62
Жаботинська С. А.	39
Железняк М. Г.	90
Жук П.	59, 80
Жуковський А. І.	90
Жулинський М. Г.	55, 61, 66, 71, 81, 89
Забудський І.	38, 40, 42, 54, 85
Задорожна Л. М.	48
Захарченко В.	22, 49, 50, 56, 62, 80, 81
Зінченко О.	90
Івангородський К. В.	45
Іванишин П.	26, 89
Кавун Л. І.	57
Калиновська Т.	59
Калько М. І.	58, 61
Качак Т. Б.	75, 78
Кизилова В.	74, 78
Кикоть В. М.	49
Кирилюк Є. П.	47
Китова С. А.	57, 72
Киченко О. С.	40
Клочек Г.	26, 51, 61, 62, 66, 67

Кобець О.	42
Кобилянська О.	41
Коваленко В.	51, 57, 62, 73
Коваль Н. А.	67
Козинець О.	27
Корновенко Л. В.	60, 83
Косинка Г.	41, 59
Котляревський І.	46
Коцюбинський М.	35
Крапива Ю.	88
Криворотенко О.	28
Кузьмінський А. І.	83
Куліш М.	41
Лис С. М.	20, 82, 88
Литвин М.	67
Лівіцька-Холодна Н.	34, 35, 43
Макаренко В. М.	78
Макеев В.	38
Маланюк Є.	59
Малигіна Л.	62
Мартинова Г. І.	49
Масненко В. В.	52, 80
Месевря О.	20, 52, 54, 55, 82, 87
Маснюк В.	60
Михида С.	89
Мовчан Р. В.	58
Моргун Ф.	32
Морозов А. Г.	45
Мулявко Л.	50
Набитович І.	54
Надточій О.	86
Наєнко М. К.	45
Нахлік Є.	25
Негода М.	54, 81
Нікітенко Л.	87

Новиченко Л.	48
Новохатько В. В.	83
Овдійчук Л. М.	78
Озірний О.	38, 47, 81
Осьмачка Т. С.	37, 72
Павленко М.	72
Павличко Д.	60
Пахаренко Н.	52, 54, 55
Передрій Г. Р.	32, 49, 58
Підмогильний В.	41
Плужник Є.	59
Поліщук В. Т.	11, 19, 42, 43, 46, 47, 52, 53, 55, 57, 58, 58, 59, 61, 62, 64, 65, 67, 68, 69, 71, 72, 73, 74, 77, 80, 81, 83, 84, 88, 89
Поліщук М. П.	86, 89
Поліщук Я.	24
Процюк С.	17, 85, 86
Рарицький О.	68
Руднев С.	37
Салій М.	86
Сверстюк Є.	7
Семенко М.	59
Семенюк Г. Ф.	48
Семків Р.	50
Симоненко В.	8, 33, 34, 35, 53, 59, 64, 76
Синявська Л. І.	84
Січкач С.	54, 55, 82
Скорина Л. В.	61, 65
Сковорода Г.	36, 47, 61, 62, 74
Слижук О. А.	73, 74, 75, 76, 77, 78, 79
Смаль-Стоцький С.	47
Смілянська В. Л.	47, 49, 51
Соколовська Л.	60
Солончук Л.	49
Сом М.	16, 85
Сосюра В.	71

Старицький М.	57
Стеблій Ф.	67
Степаненко М. І.	83
Тарасенкова Н. А.	83
Тимошенко Ю. В.	47
Титаренко Л.	37, 39
Тичина П.	41, 59
Ткаченко А.	59
Ткаченко В.	62
Ткаченко М.	6
Токарь П.	65
Тригуб І. А.	74, 75, 76, 77, 78, 79
Триус Ю. В.	52
Филипович П.	34
Франко І. Я.	52, 54
Фролова М. Ф.	21
Хвильовий М.	8, 36, 38, 41, 47, 59
Хименко А. І.	37
Химко А.	37
Хмельницький Б.	37, 38
Чамати Н.	54
Черевко О. В.	80, 83
Чередниченко Д.	17, 36, 85
Чуйко В.	86
Швидка Л. В.	60
Шевченко Т.	34, 35, 36, 37, 38, 39, 41, 42, 43, 44, 47, 48, 50, 51, 53, 54, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 71, 72, 79, 81
Шитик Л. В.	49, 58
Шквар Г.	88
Шпак В.	80
Штонь Г. М.	48
Щербак М.	37, 42
Якимович Б.	67
Яременко В.	59, 90
Яценко Т.	73, 74, 75, 76, 77, 78, 79

Анотація

Пахаренко Василь Іванович : біобібліогр. покажч. / уклад. Н. В. Демченко ; авт. вступ. сл. В. Т. Поліщук. – Черкаси : Інтроліга ТОР, 2024. – 104 с.

У пропонованому покажчику детально представлено науковий і мистецький доробок літературознавця і письменника Василя Пахаренка.

Відкриває видання передмова – творчий портрет філолога, окреслений професором В. Т. Поліщуком. Також увиразнюють по-стать ювіляра вибрані судження про його творчість.

Покажчик знайомить із авторефератами й дисертаціями доктора наук. Перелік друкованих праць дослідника подано у хронологічному порядку. Виокремлено фахові видання, в яких уміщено його статті. А книжки (монографії, посібники, підручники) вичерпно анотовані. Окремо представлені наукове керівництво, рецензування та редагування, які здійснював Василь Пахаренко. Завершує покажчик перелік вибраних матеріалів про праці філолога.

Видання адресоване науковцям, викладачам, студентам, фахівцям у галузі філології, а також всім, кого цікавлять відомі персоналії сучасної філологічної науки та освіти.

Annotation

The proposed index thoroughly presents the scholarly and artistic contributions of literary scholar and writer Vasyl Pakharenko.

The publication begins with a foreword — a creative portrait of the philologist, outlined by Professor V.T. Polishchuk. The image of the jubilee honoree is further highlighted by selected evaluations of his work.

The index includes the abstracts and dissertations of the Doctor of Sciences. A chronological listing of the researcher's published works is provided. Professional publications featuring his articles are singled out, while his books (monographs, manuals, textbooks) are comprehensively annotated. Separate sections are devoted to his scientific supervision, reviewing, and editing. The index concludes with a selection of materials about the philologist's works.

The publication is intended for researchers, educators, students, professionals in the field of philology, as well as anyone interested in prominent figures in modern philological science and education.

Зміст

Від укладача	3
Учений, поет, громадянин (Василь Пахаренко).....	5
Основні віхи життя та діяльності.....	12
Премії.....	14
Нагороди	15
Вибрані судження про творчість В. І. Пахаренка	16
Основні навчальні курси, які викладає В. І. Пахаренко.....	29
Автореферати дисертацій.....	30
Рукописи дисертацій.....	31
Хронологічний покажчик друкованих праць	32
Наукове керівництво, літературне консультування, рецензування та редагування	80
Вибрані матеріали про В. І. Пахаренка.....	85
Профіль у наукометричній базі Google Scholar	91
Списк умовних скорочень	92
Іменний покажчик.....	95
Анотація	100
Annotation	101

Довідкове видання

Пахаренко Василь Іванович

біобібліографічний покажчик

Укладач – Надія Василівна Демченко
Відповідальний за випуск – Григорій Михайлович Голиш
Комп'ютерна верстка – Ірини Захарченко

Здано в набір 16.05.2024, Підп. до друку 03.12.2024.

Формат 60x84¹/₁₆, Папір офсетний,

Друк офсет. Гарнітура Minion Pro,

Умов.друк.арк. 6.04, Обл.вид.арк. 5.41,

Вид. №304, Зам. №024/039.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
державного реєстру видавців, виготівників і
розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК №3834 від 14.07.2010 р.

Виготівник та видавець:

Видавництво "ІнтролігаТОР"

18000, м. Черкаси, вул. Хрещатик, 195, оф. 707

☎ : (098) 278-36-82, (099) 925-27-19

📘 : vudavintor, ✉ : in_tor@ukr.net

www.introligator.com.ua

ISBN 978-617-7787-92-0